

YRITTÄJIEN MALLI

sote- ja maakuntaudistukseen

Uudet maakunnat sote-järjestäjiksi ja elinkeinopolitiikan kehittäjiksi

Yrittäjät itse luovat menestyvän yrityksen, ja vain menestyvät yritykset synnyttävät uusia työpaikkoja. Julkiset organisaatiot ja muutokset niissä vaikuttavat yrittäjien toimintaedellytyksiin. Hallituksella on useita reformeja, jotka vaikuttavat yrittäjien ja yrityksien toimintaan – osa suoraan ja nopeasti, osa välillisesti pitkän ajan kuluessa.

Välittömästi ja nopeasti vaikuttavia muutoksia voivat onnistuessaan olla verotukseen, työmarkkinoihin tai vaikkapa normien purkamiseen liittyvät muutokset. Myös esimerkiksi hankintalaki on uudistumassa 2016. Sen tavoitteena on yksinkertaistaa hankintamenettelyjä sekä parantaa pk-yritysten asemaa julkisissa hankinnoissa.

Tämän raportin tarkoitus

Uudistuksen monet yksityiskohdat ovat vasta valmistelussa. Tässä asiakirjassa käsitellään Suomen Yrittäjien tavoitteita sote- ja maakuntauudistukseen neljästä näkökulmasta: maakunnan elinkeinopolititiset tehtävät, sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, verotus ja rahoitus sekä julkiset hankinnat. Kantaa otetaan myös vaalien järjestämiseen siitä näkökulmasta, että muutos tarvitsee vahvan poliittisen toimielimen ohjaamaan työtä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Tässä asiakirjassa ei arvioida, onko aiottu reformi hyvä vai huono. Reformia ei voi enää lykätä – nyt on pidettävä kiinni niistä päälinjoista, joista hallitus päätti ratkaisussaan 7.11.2015. Suomeen syntyy

Vaikutuksiltaan moniulotteinen ja pitkävaikutteinen on aiottu sote- ja maakuntauudistus. Suomeen perustetaan 18 itsehallintoaluetta, joista 15 järjestää itse alueensa sosiaali- ja terveyspalvelut.

Näkemyksemme mukaan sekä maakunnilla että kunnilla tulee olla vastuuta alueensa elinvoiman kehittämisestä. Uudistuksen myötä ei saa synnyttää passiivisia toimijoita, jotka vain jakavat julkisia varoja tai hoitavat lupabyrokratiaa. Kaikissa vaihtoehdoissa tulee huolehtia siitä, että verojärjestelmä kannustaa sekä kuntia että maakuntia oman elinvoimansa vahvistamiseen – käytännössä elinkeinopolitiikan tekemiseen ja näin hyvinvoinnin syntymiseen.

uusi, maakuntatasoinen julkinen toimija. Keskeistä ja mullistavinta sote-uudistuksessa kansalaisille on valinnanvapaus sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Julkistimme keväällä 2015 Suomi on Yritystensä summa -aluekehitysohjelmamme, jossa jo hahmotelimme tavoitteidemme päälinjat. Jokaisen alueen – on se historiallinen maakunta tai suuralue – menestykselle oleellista on, että taloutemme kivijalka on muuttunut keskittyneestä ja suuresta teollisuudesta laajaan ja pienemmistä yrityksistä muodostuvaan verkostoon. Vaikka yrityksille sijainnilla ja saatavuudella on merkitystä, alueiden menestystä määrittävät lopulta yritykset ja niiden toimintaedellytykset hallinnollisten rajojen sijaan.

Sisältö ja tekijät

Tämän asiakirjan valmisteluun ovat osallistuneet laajasti yrittäjäjärjestön luottamus- ja toimihenkilöt.

Osioiden valmistelun vastuuhenkilöt

- Maakunnista vahvoja elinkeinopoliittisia toimijoita: varatoimitusjohtaja **Anssi Kujala**
- Suomalaisten valinnanvapaus mullistaa sosiaali- ja terveystalvet: Suomen Yrittäjien hallituksen ja työvaliokunnan jäsen **Kari Varkila**
- Verotus ja rahoitus: johtaja **Anna Lundén**
- Vaikutukset julkisiin hankintoihin, kilpailuneutraliteettiin ja tukipalveluihin: varatoimitusjohtaja **Antti Neimala**

Työhön ovat osallistuneet erityisesti elinkeinoasioiden päällikkö **Susanna Kallama** ja elinkeinopoliittinen asiamies **Hannamari Heinonen**.

Allekirjoittanut on vastannut muista osioista, valmistelun koordinoinnista ja tämän asiakirjan toimitamisesta raportiksi.

Kiitokset kaikille työhön osallistuneille. Uudistuksen valmistelijoille ja päätöksentekijöille toivomme viisautta tehdä ratkaisuja, jotka luovat elinvoimaa Suomen jokaiselle alueelle.

Anssi Kujala
varatoimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

anssi.kujala@yrittajat.fi
@Anssi_Kujala

YRITTÄJIEN MALLI

SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUKSEEN

Johdanto	5
1. Maakunnista vahvoja elinkeinopoliittisia toimijoita	8
2. Suomalaisten valinnanvapaus mullistaa sosiaali- ja terveyspalvelut	30
3. Verotus ja rahoitus	46
4. Vaikutukset julkisiin hankintoihin, kilpailuneutraliteettiin ja tukipalveluihin	58
5. Vaalit ja vaikuttaminen - edustuksellisuus varmistettava	72
Lyhenteet ja termit	78

Johdanto

Yrittäjät itse luovat menestyvän yrityksen, ja vain menestyvät yritykset synnyttävät uusia työpaikkoja ja luovat hyvinvointia. Mutta julkisten organisaatioiden vaikutus ja systeemiset muutokset vaikuttavat siihen, millaisiksi yrittäjien toimintaedellytykset muodostuvat.

Hallituksella on useita reformeja, jotka vaikuttavat yrittäjien ja yritysten toimintaan. Osa suoraan ja nopeasti, osa välillisesti pitkän ajan kuluessa.

Nopeasti vaikuttavat esimerkiksi verotukseen, työmarkkinoihin ja normien purkamiseen liittyvät uudistukset.

Vaikutuksiltaan moniulotteinen ja pitkävaikutteinen reformi on aiottu sosiaali- ja terveystalouden aluehallintouudistus, jonka nimeksi on vakiintumassa maakuntauudistus. Uudistuksessa Suomeen perustetaan 18 itsehallintoaluetta, joista 15 järjestää itse alueensa sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut.

Suomeen tulee kokonaan uusi, kunnista riippumaton alueellinen toimija. Näille alueille osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi 1.1.2019 lähtien seuraavat tehtävät: pelastustoimen, maakuntien liitojen ja ELY-keskusten alueellisen kehittämisen teh-

tävät ja lisäksi mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto sekä muita tehtäviä. Kokonaisuuden yksityiskohdat ovat vielä auki.

Kaikki edellä mainitut tehtävät vaikuttavat lopulta yritysten toimintaan. Aiottu uudistus tekee maakunnista merkittäviä elinkeinopoliittisia toimijoita, jotka vaikuttavat alueensa kehitykseen. Esimerkiksi yrittäjien neuvontaan, palveluihin, lupiin ja rahoitukseen liittyvät ELY-keskusten tehtävät siirtyvät uusien alueiden vastuulle.

Yleisesti todeten:

- Sote-uudistuksen suunta on pienemmistä yksiköistä isompiin, leveämmälle osaamis- ja rahoituspohjalle.
- Yrityspalveluiden osalta osittain suorasta valtio-ohjauksesta ja valtakunnan tason yhteistyöstä ollaan suuntaamassa maakunnille eli kapeammalle pohjalle.

Uudistuksen pitää keventää hallintoa ja samalla parantaa palveluiden saatavuutta.

Ennusteen mukaan sosiaali- ja terveyspalveluiden menot kasvavat 2,4 prosenttia vuodessa välillä 2019–2029.

Uudet palveluntuottajat sosiaali- ja terveyspalveluihin

Julkisen talouden kestävyyslaskelman taustalla olevan ennusteen mukaan sosiaali- ja terveyspalveluiden menot kasvavat 2,4 prosenttia vuodessa välillä 2019–2029. Tavoitteena on, että menojen reaalin vuosikasvu saadaan uudistuksella alle yhteen prosenttiin.

Taloudellisilta vaikutuksiltaan suurin ja jokaista suomalaista koskeva sote-osio mahdollistaa mullistuksen, jossa pienet ja keskisuuret yritykset tuottavat laadukkaita hyvinvointipalveluita.

Suomen Yrittäjien pitkäaikainen tavoite sote-palveluiden valinnanvapaudesta on todellinen läpimurto. Valinnanvapauden tarkoituksena on vahvistaa perustason palveluita ja turvata nykyistä nopeampi hoitoon pääsy. Asiakkaan valinnanmahdollisuus turvataan yhtenäisillä palveluiden laatu- ja valintaa tukevalla julkisella tiedolla.

Parhaimmillaan sosiaali ja terveyspalveluiden lisäksi pystytään uudistamaan ja tehostamaan merkittävästi julkisten toimijoiden palvelutehtäviä yrityksille. Kun maakunnille siirtyy elinkeinopolitiikkaan liittyviä tehtäviä, on välttämätöntä määrittää, mitä hoidetaan maakunnissa, mitä kaupunkiseuduilla, mitä kunnissa ja mitä yritysten tuottamina.

Kuntien rooli yrittäjille edelleen tärkeä

Uudistuksessa muutetaan merkittävästi myös kuntien – jotka ovat olleet usein läheisin yrittäjän kumppani – roolia ja tehtäviä. On pohdittava, mitä tehtäviä voidaan karsia ja kannattaako joitain tehtäviä siirtää kuntien vastuulle. Tulevaisuuden kunta on siis hyvin erilainen kuin millaisena sen tällä hetkellä näemme.

Sote-toimialan osuus kuntien budjeteista on keskimäärin puolet. Tämä merkitsee sitä, että kuntien taloudellinen viitekehys on tulevaisuudessa hyvin erilainen.

Sote-palveluiden järjestämisvastuun poistumisen kunnilta siirtää kunnan toiminnan painopistettä enemmän elinvoiman edellytysten parantamiseen. Tässä yrittäjyyden ymmärtäminen ja yrittämisen toimintaedellytysten edistäminen ovat avainrooleissa kuntasektorin päätöksenteossa.

Uuteen kuntalakiin kirjattiin, että kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Yhä tärkeämmäksi nousee kunnan uusien painopisteiden määrittely.

Aikaisempaa keskeisemmässä roolissa tulevat olemaan kunnan elinympäristön ja koko alueen elinvoiman kehittäminen. Kunnan elinkeinopolitiikan

onnistumisella on keskeinen vaikutus kunnan ja koko alueen elinvoiman kehittymiseen. Elinkeino-politiikkaa ei voi tehdä tehokkaasti vain yhden kunnan lähtökohdista, vaan siinä on huomioitava koko ympäröivä alue. Tämä edellyttää jatkossakin toimivia kuntien yhteistyön muotoja, esimerkiksi seudullisten kehittämissyhtiöiden avulla.

Tavoitteena monituottajamalli

Kun siirrytään 18 maakuntaan, pitää yrityspalvelut uudistaa. Uudistuksen vaikuttavuus paranee, jos samassa yhteydessä koko yrityspalvelujärjestelmää ja eri tahojen tuottamia palveluita tarkastellaan kokonaisuutena. kriittisestikin. Lähtökohtana pitää olla asiakkaiden eli yritysten näkökulma.

Välittömästi ja suoraan yrityksille suunnattujen palveluiden järjestämisvastuu olisi kaksioportainen: sekä maakunnat että kunnat vastaisivat jatkossa osaltaan palveluiden järjestämisestä.

Palveluiden tuottamisessa tulee käyttää ensisijaisesti monituottajamallia, jossa palveluja tuottavat sekä julkinen sektori että yksityinen sektori. Tullee tunnistaa osat, joita yksityinen sektori kykenee tuottamaan paremmin kuin julkinen.

Uudistuksen tulee sujuvoittaa ja vauhdittaa nykyisiä lupaprosesseja sekä karsia turhaa lupabyrokratiaa mm. määräaikaistarkastuksia ja menettelyjä yhdistämällä. Kaikissa julkisen hallinnon palveluissa tulee hyödyntää digitalisaatiota.

Vahvaa muutosjohtamista

Aluehallinnon uudistuksen suunnittelu, valmistelu ja toteutus vaativat vahvaa muutosjohtamista. Sekä valmisteluorganisaatioita että maakuntia muodostettaessa on ehdottomasti varmistettava, että organisaation eri tasoilla – ylin johto mukaan lukien – on vahva liiketaloudellinen osaaminen ja yrittäjyyden tuntemus.

Maakuntien tehtävien määrittelyä ei tule tarkastella olemassa olevien tehtävien uusjakona, vaan tehtävien, niiden järjestämisen sekä tuottamisen uudistuksena. Kokonaisuutta ja työnjakoa määritettäessä tulee arvioida, minkä tahon toteuttamana tehtävällä on kiintein yhteys ja suurin vaikuttavuus alueen menestymiseen.

Maakuntien tehtävät pitää määrittää niin, että hallinto on yksinkertaista ja asiointi helppoa. Samalla luodaan innovatiiviset järkevät ja kustannustehokkaat tavat palvella yrityksiä.

1. MAAKUNNISTA VAHVOJA ELINKEINOPOLIITTISIA TOIMIJOITA

Tiivistelmä Suomen Yrittäjien esityksistä	10
Maakunnan tehtävät elinvoiman vahvistamiseksi	15
EU:n aluekehitysrahoitus	17
Maakuntien erityiset yrityspalvelutehtävät	17
Valtion aluehallintoa vain tarpeen mukaan	22
Kunnilla kasvava elinkeinopoliittinen rooli	23
Pelastustoimessa vapaaehtoisuus turvaa	26
Ensihoito palautettava markkinoille	28

Maakunnan yrityksiä koskevat tehtävät voidaan jakaa maakuntien kehittämistoimintoihin ja yritysten kehittämispalveluihin maakunnissa.

Uudistus mahdollistaa sen, että alue- ja elinkeinokehittämisen erilaisten tehtävien järjestämisvastuu voidaan keskittää selkeämmin yhdelle taholle, jolloin toiminnan merkitys ja vaikuttavuus lisääntyvät.

Erilaisten toimijoiden roolia alueilla on pystytävä tarkastelemaan kriittisesti resurssitehokkuuden ja vaikuttavuuden näkökulmista. Esimerkiksi osa nykyisten ELY-keskusten tehtävistä on keskitetty palvelutason säilyttämiseksi. Myös maakuntaliitot ovat

keskittäneet rakennerahastoihin liittyviä toimintoja. Hallinnon tehokkuuden ja osaamisen näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista hajauttaa näitä tehtäviä takaisin kaikkiin maakuntiin. Maakunnat voivat jatkossa sopia näistä keskitetyistä tehtävistä yhteistyössä – myös kuntien kanssa. On kuitenkin kiinnitettävä huomiota yritysasiakkaiden saamien palveluiden joustavuuteen ja selkeyteen valtakunnallisesti.

Myös kuntien rooli muuttuu merkittävästi: parhaimmillaan kunnissa vapautuu energiaa ja henkistä pääomaa elinvoimaisuuden vahvistamiseen ja mm. elinkeinopolitiikan uudistamiseen.

TIIVISTELMÄ SUOMEN YRITTÄJIEN ESITYKSISTÄ

PERUSEDELLYTYKSET

1. **Palvelulupaus**

- Uudistuksen peruseriaatteita tulee olla asiakaslähtöisyys, sujuvat palveluprosessit, digitalisaatio sekä innovatiiviset ja kustannustehokkaat palveluratkaisut. Yrittäjyyden ja työllistämisen esteitä poistetaan hallintoa yksinkertaistamalla.

2. **Selkokieltä ja vähemmän byrokratiaa**

- Tavoitteena tulee olla, että yritysten kehittämispalvelut järjestetään asiakkaille ymmärrettäviksi ja selkeiksi kokonaisuuksiksi. Palveluiden tarjoamisessa tärkeää ovat luottamus, yrityslähtöisyys ja ketteryys.

3. **Yrittäjien yhdenvertaisuus**

- Yrittäjien yhdenvertaisuus alueesta ja yrityskoosta riippumatta on tärkeä näkökulma julkisissa palveluissa – erityisesti kuntaa suuremmissa yksiköissä.

4. **Yhden luukun periaate**

- ELY-keskuksen aluekehittämiseen ja yrityspalveluihin liittyvät tehtävät voidaan siirtää maakunnille. Julkisten yrityspalveluiden tulee näyttäytyä yrittäjille yhden luukun periaatteen mukaisesti – myös kunnissa.

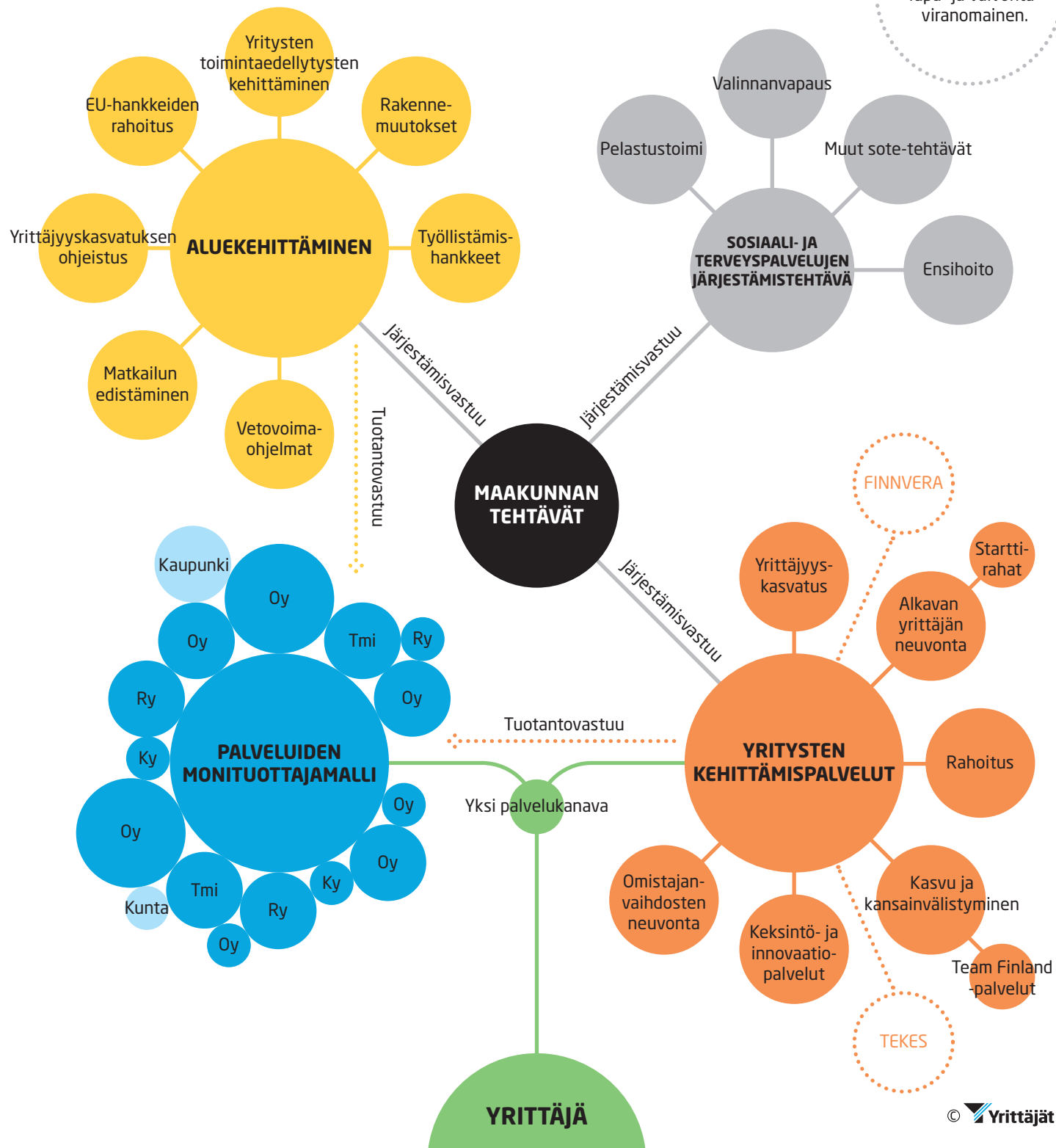
5. **Monituottajamalli**

- Kaikki maakunnan järjestämisvastuulle tulevat palvelut tulee ensisijaisesti järjestää monituottajamallilla.

6. **Yrittäjän ääni**

- Suomen Yrittäjien alue- ja toimialajärjestöjen edustajat kutsutaan mukaan valmistelua tekeviin toimitelmiin.

YRITTÄJIEN MALLI: MAAKUNNAN TEHTÄVÄT

Yrittäjien yhdenvertaisuus alueesta ja yrityskoosta riippumatta
on tärkeä näkökulma julkisissa palveluissa
– erityisesti kuntaa suuremmissa yksiköissä.

Yksityiskohtia perusedellytyksiin

1. Alueet voivat yhdessä sovittavalla tavalla vastata elinkeinojen kehittämisestä, osaamiseen perustuvien valintojen tekemisestä, invest promotion -toiminnoista, kasvurahastoihin panostamisesta ja muista sellaisista tehtävistä, joihin tarvitaan yhtä kuntaa suurempia alueita. Tehtävät voidaan hoitaa esimerkiksi seudullisten kehittämissyhtiöiden avulla.
2. EU:n rakennerahastovarojen ja kansallisten voimavarojen kohdentaminen aluekehityksen kannalta keskeisiin avainhakkeisiin ja kärkialoihin on välttämätöntä – unohtamatta niitä yrityksiä, jotka työllistävät muuten ja joilla on kasvupotentiaalia.
3. Julkisen rahoituksen kohdentaminen entistä voimakkaammin mm. uusien elinkeinojen aikaansaamiseen, elinkelpoisten yritysten omistajanvaihdoksiin ja kasvuhakuiseen yritystoimintaan on välttämätöntä. Tämä edistää parhaiten maakuntien kilpailukykyä ja työllisyyttä.
4. Tekesin alueellinen yksikkö ja myös Team Finland -verkoston palvelupiste sijoitetaan maakunnan yrityspalveluyksikköön.
5. TE-toimistopalveluiden työnvälityspalvelua on tehostettava avaamalla niiden kustannukset. Palvelusisältöjä on tarkasteltava siitä näkökulmasta, miltä osin palvelut voitaisiin avata markkinoille. Näiden palveluiden osalta on tehtävä valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti rohkeita linjauksia, jotka lisäävät yritysten mahdollisuutta tuottaa palveluita esim. palvelusetelillä.

MAAKUNTIEN MUUT KUIN SOTE-TEHTÄVÄT ESIMERKKEJÄ

- Alueen suunnittelu ja kaavoitus sekä kehittäminen huomioimalla alueen erilaisista lähtökohdista johtuvat tarpeet ja vahvuudet.
- Rakennerahastohankkeiden, kuten ESR, maaseuturahasto, aluekehitysrahasto (EAKR), rahoittamisesta vastaaminen.
- Syrjäytymisen ja pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisyhankkeet.

Alueellisen kehittämisen tehtävät

- Yritysten neuvonta-, kehittämis- ja rahoituspalvelut.
- Alueelliset kehittämis- ja työllistämishankkeet.
- Valtakunnallisten tiehankkeiden ohjaus, teiden kunnossapito, rakentaminen ja parantaminen.

Elinvoiman edistämisen tehtävät

Harkintavaltaa sisältävät, demokraattisen ohjauksen ja päättöksenteon alaan kuuluvat tehtävät

- Liikenteeseen ja ympäristöasioihin liittyvät lupa-asiat, ohjaus ja valvonta.
- Rakennerahastojen ja muiden hankkeiden valvonta.

Muut tehtävät, jotka jo nykyisin hoidetaan kuntaa laajemmilla alueilla

- Pelastustoimi
- Koulutustarpeiden ennakointi ja suunnittelu.
- Matkailun edistäminen.

MAAKUNNAN TEHTÄVÄT ELINVOIMAN VAHVISTAMISEKSI

Aluekehittämistoiminnot laaja-alaisesti

Maakuntien tehtäviksi kootaan eri toimijoiden hoitamamat aluekehittämistoiminnot. Uusi maakunta vastaa jatkossa mm. sosiaalirahaston (ESR), maaseuturahaston ja aluekehitysrahaston (EAKR) tavoitteiden toteuttamisesta alueellaan.

Tehtäviä voivat ovat muun muassa:

- alueelliset osaamisen kehittämisen hankkeet
- alueelliset työllistämishankkeet
- alueellisten yritysten toimintaedellytysten kehittäminen
- erilaiset rakennemuutoshankkeet
- maakunnalliset vetovoimaohjelmat
- matkailun edistämisen ohjaus ja koordinointi alueellisesti
- merkittävien elinkeinorakenteeseen vaikuttavien hankkeiden ohjaus ja koordinointi alueellisesti. Teemoja voivat olla yrittäjyyskasvatus, yrityksien kansainvälistyminen tai omistajanvaihdokset.
- rakennerahastojen ja maaseuturahastojen hankkeiden rahoitus ja ohjaus
- valtion kehittämisohjelmien toteuttaminen alueella
- ympäristöhankkeet.

Tehtävien kokoamisen tavoitteena on poistaa päällekkäisyyksiä ja tehdä päätökset lähellä asiakasta. Tavoitteena on oltava se, että hallintoa kevennetään ja yritysasiakkaat saavat palvelut nopeasti.

Rahoituspäätökset ja ohjaus toteutetaan maakunnissa, mutta ministeriö vahvistaa valvontarooliaan, jotta maakuntien rahoittamat hankkeet tuottaisivat tulosta. Näin myös vältetään intressiristiriidaltä, jossa maakunta toimisi samanaikaisesti toimintaa ohjaavan rahoittajan ja valvojan rooleissa.

Yritysten kehittämispalvelut painopisteeksi

Siirtämällä yritysten kehittämispalveluiden järjestämisvastuu maakuntiin syntyy parhaimmillaan yrittäjille yksi palvelupolku, jonka myötä yrityspalveluista tulee asiakkaille ymmärrettäviä ja selkeitä.

Maakunnille siirretään ELY-keskusten yrityspalvelutoiminnot, maaseudun kehittämistoiminnan sekä yritysten ja niiden henkilöstön osaamisen kehittäminen. Samalla arvioidaan palveluiden tuottamisprosessi ja palveluiden tarpeellisuus.

Kehittämispalveluiden tuottaminen ja järjestäminen tulee erottaa toisistaan. Palvelut tulee toteuttaa monituottajamallilla, jossa maakunta voi ostaa kehittämispalveluita ulkopuolisilta organisaatioilta, kuten kehittämisyrityksiltä ja yrityksiltä, tai yrityskohtaisesti käyttää erityispalveluiden hankinnassa yrityspalveluseteleitä.

Maakuntaan muodostetaan yrityspalveluyksikkö, joka vastaa maakunnallisesti kaikkien yrityspalveluiden järjestämisestä sekä valvoo niiden laatua.

Näitä yrityspalveluita ovat muun muassa seuraavat:

- alkavan yrittäjän neuvontapalvelut
- keksintö- tai innovaatioasiamiestoiminnan ohjaus
- maaseudun yritystoiminnan rahoittaminen
- maaseutuelinkeinojen sekä kalatalouden yritystoiminnan kehittäminen
- maataloustuet ja tukivalvonta (resurssien käyttö kausiluontoista)
- omistajanvaihdosten perusneuvonta- ja koordinoitipalvelut
- starttirahat
- Team Finland -palvelujen saatavuuden varmistaminen
- yrittäjäyyskasvatuksen koordinointi
- yrityskohtainen muu tukirahoitus
- yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tukipalvelut.

Palveluiden kokoaminen saman järjestäjän alle mahdollistaa yhteisen asiakkuudenhallintajärjestelmän, jolloin asiointi saadaan joustavammaksi. Toisaalta asiakaskeksinen ote edellyttää palvelujen tuottajilta aktiivista roolia. Heidän pitää tarjota yritysten palveluita proaktiivisesti.

Maakuntaan muodostetaan yrityspalveluyksikkö, joka vastaa maakunnallisesti kaikkien yrityspalveluiden järjestämisestä sekä valvoo niiden laatua.

MAAKUNTIEN ERITYISET YRITYSPALVELUTEHTÄVÄT

EU:n aluekehitysrahoitus

Alue- ja rakennepolitiikkaa on toteutettu pitkään erilaisilla Euroopan rakenne- ja investointirahasto-ohjelmilla (ERI-rahastot), joista EU:n tuki voidaan jäsenmaihiin tavoiteohjelmien kautta. Esimerkiksi Manner-Suomen Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -rakennerahasto-ohjelma (EAKR) ohjaa resursseja uuden liiketoiminnan luomiseen, pk-yritysten kannalta tärkeiden liikenne- ja logistiikkayhteyksien parantamiseen, yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistämiseen sekä pk-yritysten energiatehokkuuden edistämiseen.

Maakunnan perustamisvaiheessa on tarpeen tarkastella Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman 2014–2020 ja Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 rahoitushakuja ja yksinkertaistaa olemassa olevaa järjestelmää. Nykymallin mukaan rakennerahastorahoitusta (EAKR ja ESR) on voinut hakea ELY-keskuksesta ja maakunnan liitosta

ja maaseuturahaston rahoitusta ELY-keskuksesta ja oman alueen Leader-ryhmältä. Yritysnäkökulmasta tavoiteltavaa on, että

- Kehittämisrahoitusta kohdennetaan mahdollisimman suoraan yritysten toimintaympäristöön vaikuttaviin hankkeisiin. Kehittämis-hankkeilla on pysyvää vaikutusta vain silloin, kun ne ovat yrityslähtöisiä.
- Nykyinen rahoituskausi 2014–2020 nähdään ennen kaikkea yritysten ja sitä kautta työllisyyden kasvun mahdollistajana.
- Jokaiseen kehittämishankkeeseen otetaan jo suunnitteluvaiheessa mukaan pk-yrityksiä.
- Kehittämishankkeilla rahoitetaan myös kilpailukyvyn parantamiseen tähtääviä väylähankkeita.
- Yritystukien painopistettä siirretään investointien rahoittamiseen.

Kehittämisrahoitusta kohdennetaan mahdollisimman suoraan yritysten toimintaympäristöön vaikuttaviin hankkeisiin.

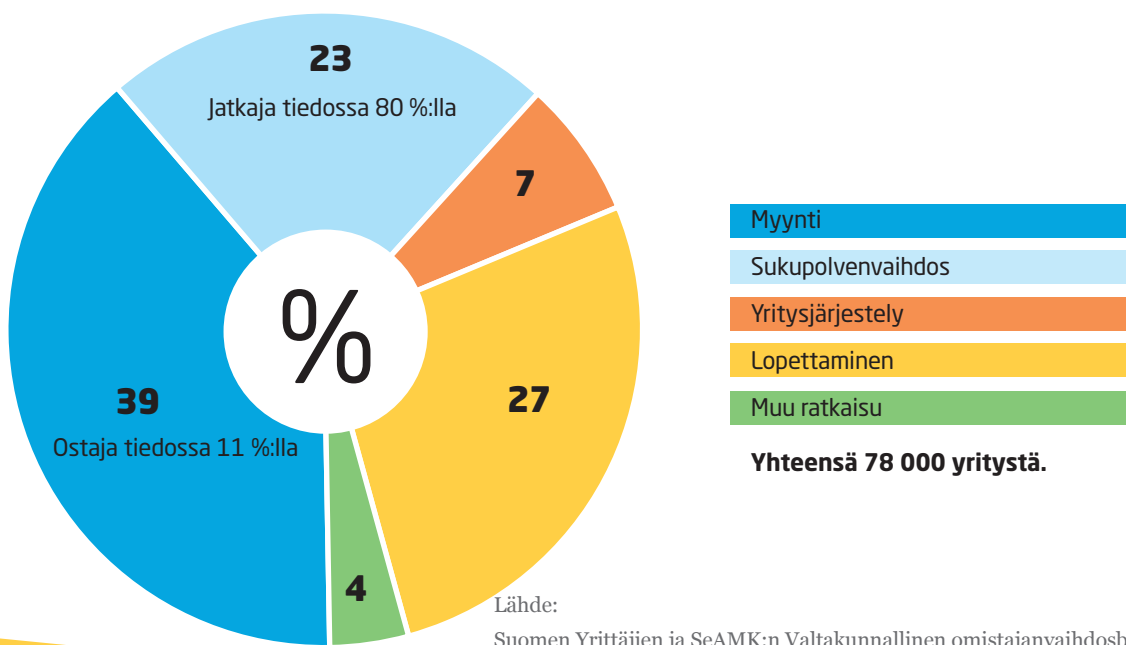
Yrityskauppamarkkinoiden toimimattomuus aiheuttaa osaamisen ja omaisuuden menetyksiä, jotka kuihduttavat alueen elinvoimaa.

Omistajanvaihdospalvelut

Suomessa on 78 000 yli 55-vuotiasta yrittäjää, joilla on edessä yrityksen myynti, sukupolvenvaihdos tai yrityksen lopettaminen. Yrityskauppamarkkinoiden toimimattomuus aiheuttaa osaamisen ja omaisuuden menetyksiä, jotka kuihduttavat alueen elinvoimaa.

Maakunnan järjestämisvastuulla tulee olla alueellisten yrityskauppamarkkinoiden kehittäminen ja sitä kautta alueellisen elinvoiman varmistaminen. Tässä tarvitaan omistajanvaihdoksiin liittyvää perusneuvontaa (herättelyä), alueellisten omistajanvaihdostoimijoiden yhteistyötä, alueellinen ja vireä verkko kauppapaikka (esim. www.yritysporssi.fi), monipuolisia rahoitusratkaisuja ja tätä kokonaisuutta tukeva alueellinen ohjaus.

Omistajanvaihdosodotukset (55+) 2015-2025

Kansainvälistymispalvelut

Team Finland -verkosto edistää Suomen ja suomalaisten yritysten menestymistä maailmalla. Aluehallintouudistuksen yhteydessä Team Finland -toiminnan yrityspalveluiden ohjaus, koordinointi ja roolit alueilla tulee kirkastaa ja resursseja vahvistaa. Team Finland -toiminta vaatii järjestelmällistä eteenpäin viemistä, joka on selkeästi alueellisesti johdettua. Taavoiteltavaa on vahva verkostokumppanuus ja yhteistyö muiden yrityspalvelutoimijoiden kanssa.

TE-palveluiden uudistamisessa pitää päästä työnhakija-keskeisyydestä työmarkkina- ja yrityskeskeisyyteen – se on myös työnhakijoiden etu.

Tekesin rahoitus

Tekes vastaa yritysten kehittämisrahoituksesta ja lainoituksesta sekä nykyisistä rahoitusmuodoistaan ja ohjelmistaan. Tekesin merkitys yritysten kehittämishankkeiden ja tutkimuksen rahoittajana on merkittävä, joskin siinä on puutteita. Tekes toimii itsenäisenä yksikkönä.

Alueverkostossa ELY-keskukset tarjoavat Tekesin palveluja osana Tekesin verkostoa. Aluehallintouudistuksessa Tekesin alueelliset toiminnot siirretään maakuntien yhteyteen ja palveluiden saatavuutta pk-yrityksille parannetaan.

Esimerkiksi vuonna 2014 Tekes rahoitti yrityksiä ja tutkimusta 550 miljoonaa euroa tekemällä yhteensä 2 750 rahoituspäätöstä. Tekesin rahoitus on tarkoitettu kasvaville ja kansainvälistyville yrityksille sekä innovaatioihin liittyvään tutkimukseen. Tekesin merkitys kasvuyritykselle on ratkaiseva, mutta sitä tulee suunnata yhä useammille yrityksille.

TE-palvelut

Työllistämässä on aktiivisesti työelämään pyrkivien työnhakijoiden työllistäminen ja erikseen työmarkkinoille kykenemättömien palvelu. Jälkimmäinen ei kuulu yrityspalveluihin, vaan sopisi luonteeltaan paremmin joko kuntien tai maakuntien sote-palveluiden järjestämisvastuulle.

TE-palveluiden uudistamisessa pitää päästä työnhakijakeskeisyydestä työmarkkina- ja yrityskeskeisyyteen - se on myös työnhakijoiden etu.

Työvoimapalvelut tällä hetkellä

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan valtio vastaa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä. *”Näitä ovat työnvälitys, tieto- ja neuvontapalvelut, osaamisen kehittämispalvelut (ammatinvalinta- ja uraohjaus, valmennus, kokeilu, työvoimakoulutus, työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen koulutus, palkkatuki) sekä yritystoiminnan käynnistämis- ja kehittämispalvelut (starttiraha, maksulliset kehittämispalvelut). Julkiseen työvoima- ja yrityspalveluun kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit, kulkukorvaus, matka- ja muuttokustannusten korvaus sekä työolosuhteiden järjestelytuki.”*

Palvelusta ei saa aiheutua kustannusestettä pienille yrityksille.

Työnvälityksen ohjaus maakunnille

Julkisen työnvälityksen ohjaus kannattaa siirtää maakunnille. Samalla tulee selvittää TE-toimistojen tehtäväkenttä.

TE-toimistopalveluiden eli nykyisten julkisten työnvälityspalveluiden toimintaa on välttämätöntä tehostaa avaamalla kustannukset ja tarkastelemalla palvelusisältöjä siitä näkökulmasta, miltä osin palvelut voitaisiin avata markkinoille. Osan TE-toimistojen nykyisistä tehtävistä tulee säilyä julkisen viranomaisen tehtävinä, mutta esimerkiksi rekrytointiin ja työnhakijoiden kouluttamiseen liittyville tehtäville on jo olemassa markkinat.

Yksityinen palveluntuottaja tarjoaa lisäarvoa työnvälitykseen mm. seuraavasti:

- yritys saa palveluja täsmätarpeeseen
- palvelun aikataulu ja sisältö ovat ennakoitavissa
- palveluiden tulokset ovat mitattavissa
- palveluntuottajat voivat erikoistua
- palveluntuottajat palvelevat asiantuntevasti, nopeasti ja ketterästi.

On vältettävä sitä, että julkisen työnvälityksen ulkoistaminen nostaisi pienten yritysten kynnystä rekrytoida uutta henkilöstöä. Palvelusta ei saa aiheutua kustannusestettä pienille yrityksille.

Kuntien rooli TE-toiminnoissa

Hallituksen yksi kärkihanke on uudistaa työvoimahallinto työllistämistä tukevaksi. Hankkeessa pohditaan myös julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa vaikeimmin työllistyvien osalta joko kokonaan tai osittain valtiolta kunnalle.

Valmistelua tehdään ainakin osin irrallisena aiotusta aluehallinnon uudistuksesta. Siksi nyt tulisi arvioida ensin maakunnille aiotut tehtäväkokonaisuudet ja siten myös kuntien mahdollisuus vastata tehtävien hoidosta. Nykyään kunnat osallistuvat julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottamiseen tarjoamalla työttömille palkkatuettua työtä ja työkokeilumahdollisuuksia.

Pitkäaikaistyöttömien ja tukityöllistämistoimien siirto kuntien tehtäväksi on haaste kuntien muuttuvan roolin yhteydessä, jossa vastuu mm. sosiaali- ja terveyspalveluista siirtyy maakunnille.

Suomen Yrittäjien esitys

- Vastuu pitkäaikaistyöttömistä ja tukityöllistämistoimenpiteistä siirretään kuntien tai sote-alueiden tehtäväksi: ensisijaista on pohtia vaikeimmin työllistyvien osalta vastuun siirtämistä joko kokonaan kunnalle tai sote-alueelle. Asiakassiirtymäprosessi pitää miettiä hyvin kunnan ja TE-toimiston välillä.
- Vaihtoehtona on, että kunnille tulisi antaa mahdollisuus järjestää TE-palvelut seudullisesti kuntien kesken. Tämä voisi olla toimiva vaihtoehto kaupunkiseuduille mutta myös pienemmille kunnille.
- Malli olisi maakunnissa sovittavissa: joko maakunta ottaa koko vastuun tai sopii kuntien kanssa seudullisesta tai yhtä kuntaa koskevista järjestelyistä
- Ensisijaista on vahvistaa kuntien mahdollisuuksia tehdä elinkeinopolitiikkaa, joka edesauttaa työpaikkojen luomista.

VALTION ALUEHALLINTOA VAIN TARPEEN MUKAAN

Lähtökohtana tulee olla se, että maakuntien muodostamisen jälkeen ei tarvita erillisiä valtion aluekehitysviranomaisia. Maakuntien muodostamisen yhteydessä on arvioitava nykyisten ELY-keskusten, aluehallintovirastojen ja muiden viranomaisten roolijako.

Mikäli aluehallintovirastot jatkavat valtionhallinnon alueellisina toimijoina, tulisi roolina olla selkeästi oikeusturvaan liittyvät valvonta- ja lupa-asiat. Aluehallintovirastoja ei kuitenkaan tarvita nykyistä määrää, vaan yksi valtakunnallinen virasto, jolla on alueellisia toimipisteitä, riittää.

Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- viranomaisia olisi yksi (esim. Valvira). Tämä selkeyttäisi nykyistä lupakäytäntöä, jossa virastojen väliset lupakäytännöt poikkeavat toisistaan ja valtakunnallisen toiminnan luvat ovat haettava aina erikseen.

Oleellista on kohdella eri toimijoita eri puolilla maata tasapuolisesti.

Aluehallintovirastoja on tällä hetkellä Ahvenanmaan valtionviraston lisäksi kuusi, ja ne hoitavat kahdeksan eri ministeriön alaisuuteen kuuluvia tehtäviä.

Aluehallintoviraston nykyisiin tehtäviin kuuluvat mm:

- alkoholijuomien anniskelu- ja vähittäismyyntiluvat ja valvonta, alkoholihaittojen ehkäisy
- elintarviketurvallisuuden ohjaus ja valvonta
- kilpailuvalvonta ja kuluttajien aseman turvaaminen
- yksityisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajien ohjaus, luvat ja valvonta
- ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaiset lupa- ja korvausasiat

Lähtökohtana tulee olla se, että
maakuntien muodostamisen jälkeen
ei tarvita erillisiä valtion aluekehitysviranomaisia.

KUNNILLA KASVAVA ELINKEINOPOLIITTINEN ROOLI

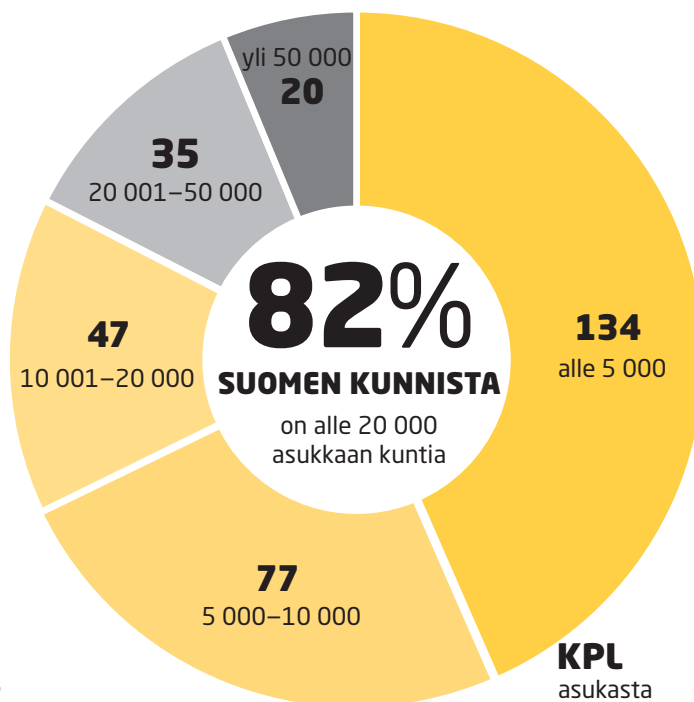
Tavoitteena on, että kaikki kunnat hoitavat elinvoimapalveluita yhden luukun periaatteen mukaan. Näihin elinvoimapalveluihin kootaan seuraavat tehtävät:

- kaavoitus
- kuntakohtaiset matkailu- ja markkinointiasiat
- kuntakohtaiset sijoittumispalvelut yrityksille
- kuntien hankintojen ohjaus
- lupa- ja tonttiasiat.

Oleellista elinvoimapalveluissa on se, että yritykset saavat peruspalvelut läheltä ja sujuvasti. Myös digitalisaation synnyttämät mahdollisuudet on otettava käyttöön soveltuvilta osin. Uudistuksen yhteydessä on pyrittävä luomaan kannusteita kuntien väliseen yhteistyöhön elinvoimapalveluiden tuottamisessa esimerkiksi kehittämissyhtiöiden kautta. Näin pienetkin kunnat voivat järjestää laadukkaita, yritysten tarvitsemia palveluita.

Oleellista elinvoimapalveluissa on se, että yritykset saavat peruspalvelut läheltä ja sujuvasti.

Julkisten hankintojen, erityisesti pienhankintojen, merkitys osana kuntien elinvoimaa lisääntyy mm. uudistuvan hankintalain vuoksi. Tästä syystä on oleellista, että kuntien hankintoja ohjataan elinkeinopolitiikan ja uudistumisen näkökulmasta. Kuntien ja maakuntien tulee ottaa hankinnoissa huomioon vaikutukset yrityksiin ja aluetalouteen.

Lähde: kunnat.net, kuntien lukumäärä kuntakoon mukaan

Yrittäjyyden näkökulmasta elinvoimakunnan keskeisiä tunnusmerkkejä

- 1. Houkuttelevia työpaikkoja ja osaavaa työvoimaa**
 - yksityisen ja julkisen sektorin työpaikkojen välinen suhde
- 2. Yritysten lukumäärän muutos ja yrittäjyysilmapiiri**
- 3. Yrittäjyyttä ja tervettä kilpailua edistävä maankäyttöpolitiikka**
- 4. Sujuvat ja nopeat lupaprosessit**
- 5. Aktiivinen rooli uusien yritysten sijoittumisessa ja investoinneissa alueelle**
- 6. Päätöksenteko ja organisaation toimintakyky**
 - kokeilukulttuuri ja riskinotto
 - yritysvaikutusten arviointi
 - oikein mitoitettu hallinto ja sujuvat prosessit
- 7. Yrityspalvelut**
 - yhden luukun periaate
 - huomioi koko alueen elinvoimanäkökulman
- 8. Kumppanuusyritystoiminta**
 - haetaan hyötyjä omaan yritystoimintaan lähialueen muista yrityksistä, esim. alihankintaketjut
 - olemassa olevien yritysten kasvumahdollisuudet ja uusien yritysten syntyminen
- 9. Logistinen sijainti ja sujuvat liikenneyhteydet**
 - saavutettavuus
- 10. Perheiden vetovoimatekijät**
 - päiväkodit, koulut, asunto- ja tonttitarjonta, harrastusmahdollisuudet, palvelut
- 11. Maltillinen veroprosentti**

Kaupunkiseuduilla vahva rooli

Kaupunkiseuduilla ja niiden elinkeinopolitiikalla on merkitystä luotaessa Suomeen kasvuun ja kansainvälistymiseen kannustavia olosuhteita. Suurilla kaupunkiseuduilla asuu merkittävä osa suomalaisista ja niillä alueilla tuotetaan vähintään puolet koko Suomen bruttokansantuotteesta. Suomen menestykselle keskeisestä tutkimuksesta ja tuotekehityksestä noin 80 prosenttia tapahtuu kaupunkiseuduilla. On todennäköistä, että nämä em. osuudet kasvavat tulevien vuosikymmenten aikana poliittisesta päätöksenteosta riippumatta.

Näillä alueilla on myös omat haasteensa. Esimerkiksi tuoreen arvion mukaan neljälletoista suurimmalle kaupunkiseudulle tarvitaan yli 760 000 uutta asuntoa vuoteen 2040 mennessä.

Kaupunkiseuduilla riittävän suuri väestöpohja tarjoaa asiakaskunnan erikoistuneille kuluttajapalveluille ja kaupalle. Suuri yritysten määrä luo kysyntää liike-elämän asiantuntija- ja tukipalveluille. Kaupunkiseuduilla edistetään osaamiseen perustuvaa kasvua, työllisyyttä ja Suomen kansainvälistä kilpailukykyä tukemalla yritysten, kaupunkien ja korkeakoulujen ratkaisuja ja yhteistyötä.

Maakunnat vastaavat soveltuvilta osin elinkeinon kehittämisestä, kaavoituksesta ja koulutuksesta fokuksena koko alueen vetovoima ja menestyminen. Kaupunkiseudun kunnat voisivat yhdessä vastata laajasti elinkeinon kehittämisestä, osaamiseen perustuvien valintojen tekemisestä, Invest in -toiminnoista, kasvurahastoihin panostamisesta ja muista sellaisista tehtävistä, joihin ei nykyisen kaltaisessa hallinnossa useimmat kunnat ole pystyneet vastaamaan muuten kuin esimerkiksi seudullisten kehittämissyhtiöiden avulla. Maakunta on liian suuri tai epäluonteva hoitamaan näitä tehtäviä. Tällä menettelyllä pyritään varmistamaan myös se, että kunnat eivät kaupunkiseudun sisällä kilpaile keskenään vaan rakentavat yhdessä koko alueen vetovoimaa.

Kaupunkiseutujen kunnat voivat itse organisoida seudulla tuotettavat palvelut haluamallaan tavalla kuitenkin siten, että näkökulma palveluiden järjestämisessä on yritysasiakkaiden. Yhdessä tuotettavien palveluiden pitää tuoda tehokkuutta.

PELASTUSTOIMESSA VAPAAEHTOISUUS TURVAA

Pelastustoimen tehtävät siirtyivät vuoden 2004 alussa yksittäisiltä kunnilta kuntien ylläpitämille 22 alueelliselle pelastuslaitokselle. Pelastuslaitoksissa työskentelee noin 4 000 päätoimista työntekijää. Lisäksi maassamme on 709 sopimuspalkokuntaa ja niissä noin 13 400 henkeä hälytyskelpoista sopimushenkilöstöä.

Palvelutason turvaaminen koskee erityisesti kaupunkien ulkopuolista aluetta, jossa pelastustoimi hoidetaan pääosin sopimuspalkokuntien avulla. So-

pimuspalkokuntien toimintaedellytysten turvaaminen on ehdoton edellytys sille, että pelastustoimen palvelut ovat saatavissa koko maan alueella. Haasteena on julkishallinnon kasvavien kustannuspaineiden ohella sopimuspalkokuntien hälytyskelpoisten jäsenten määrä, joka on laskenut kolmessa vuodessa yhdeksän prosenttia. On arvioitu, että pelastustoimen kustannukset kasvavat tulevana vuosina väestön ikääntymisestä ja hälytystehtävien kasvusta johtuen.

Suomen Yrittäjien esitys

- Pelastustoimen on oltava ennen kaikkea kansalaisten palvelua hätätilanteissa.
- Ainoastaan kustannustehokkailla palveluratkaisuilla voidaan päästä tavoiteltuihin tuloksiin.
- Ratkaisuja tähän ovat mm. kustannustehokkaan sopimispalokuntatoiminnan turvaaminen ja ensihoidon tuottamistapojen kustannus- ja laatuvertailu.
- Vapaaehtoinen toiminta turvataan ja sen kehittämisedellytyksiä vahvistetaan.
- Organisaatiorakenteen (hallinnon) on oltava maakunnalla nykyiseen verrattuna mahdollisimman kevyt, jotta se ei vie resursseja itse toiminnalta.

ENSIHOITO PALAUTETTAVA MARKKINOILLE

Hallituksen linjaus maakunnan muista kuin sote-tehtävistä ei käsittele ensihoitoa. Ensihoidon (ts. sairaankuljetuksen) järjestämistä käsitellään tässä yhteydessä siksi, että tuottamistavassa on tapahtunut dramaattinen muutos.

Aiemmin kunnat järjestivät sairaankuljetukset itse. Palvelut järjestettiin tyypillisesti ostohankintana. Sairaankuljetus siirrettiin terveydenhuoltolain muutoksen myötä sairaanhoitopiirien järjestämisvastuulle vuoden 2013 alusta. Se johti noin 150 alan yrityksen toiminnan lopettamiseen.

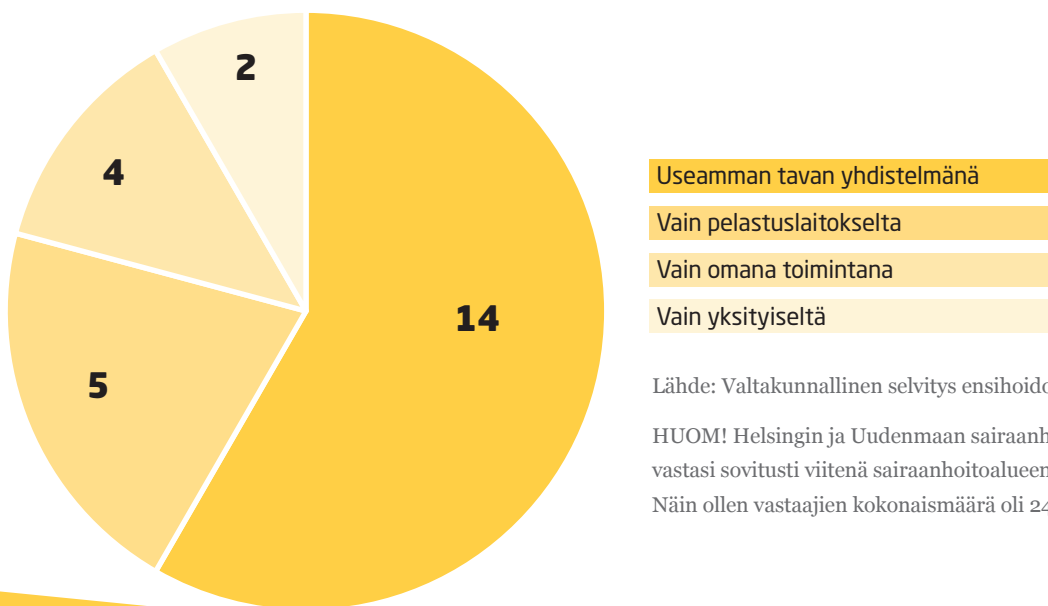
Sairaanhoitopiirit ovat siirtäneet palveluiden tuottamisen usein pelastuslaitoksille. Useat kunnat ympäri Suomea ovat raportoineet sairaankuljetusten kustannustason huomattavasta noususta.

Maakuntia muodostettaessa sairaanhoitopiirit ja pelastuslaitokset yhdistetään samaan organisaatioon. Uudistuksen yhteydessä tehtävän sairaankuljetuksen siirtyminen vain julkiselle toimijalle voi entisestään yleistyä. Aiottua valinnanvapautta tehtävään ei voida soveltaa.

Ensihoito- ja sairaankuljetuspalvelut ovat Suomessa perinteisesti perustuneet yksityisiin palveluyrityksiin. Muutama vuosi sitten yksityiset ensihoitoyritykset vastasivat vielä 60 prosentista (lähinnä maaseutu ja esikaupungit) ja pelastuslaitokset 40 prosentista (lähinnä suuret kaupungit) sairaankuljetuksista.

Yksityinen sairaankuljetustoiminta on luvanvaraista. Luvan myöntää aluehallintoviranomainen

Ensihoitopalvelun tuottamistavat (N 24)

Lähde: Valtakunnallinen selvitys ensihoidosta, VALVIRA 2014

HUOM! Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri vastasi sovitusti viitenä sairaanhoitoalueena (SHA). Näin ollen vastaajien kokonaismäärä oli 24.

Ensihoitopalveluiden julkinen tuotanto eli sairaanhoitopiirin oma tuotanto tai ulkoistaminen pelastuslaitokselle maksaa noin 30 % enemmän kuin ulkoistaminen yksityiselle palveluntuottajalle.

(AVI) tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). Aluehallintovirastot valvovat, kuinka hyvin sairaanhoitopiirien asettamat potilaan tavoittamisajat toteutuvat ensihoidossa.

Ensihoitomarkkinoilla tapahtunut muutos on Nordic Healthcare Groupin tekemän selvityksen mukaan tullut kunnille kalliiksi. Ensihoitopalveluiden julkinen tuotanto eli sairaanhoitopiirin oma tuotanto tai ulkoistaminen pelastuslaitokselle maksaa noin 30 prosenttia enemmän kuin ulkoistaminen yksityiselle palveluntuottajalle. Vuonna 2011 ensihoidon kustannukseksi Suomessa arvioitiin 200 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2013 on noussut jo 300 miljoonaan

euroon. Arvioiden mukaan ensihoitotehtävien määrä lisääntyy. Ensihoidon palvelutarve ja merkitys koko terveydenhuollossa sekä kustannuspaine kasvavat samassa suhteessa.

Asiaa koskevassa STM:n taustamuistiossa lähdetään ikään kuin oletuksesta, että uudistus olisi tuonut vain hyötyjä. Asiakirjassa todetaan, että ”pelastustoimen koko maan kattava verkosto hoitaa kustannustehokkaasti ensihoito- ja ensihoidon tehtäviä”. Pelastustoimi hoitaa ensihoitopalveluista noin 70–80 prosenttia. Kirjauksissa ei arvioida mitenkään uudistuksen vaikutuksia taloudellisesti tai palveluiden saatavuuden näkökulmasta.

Suomen Yrittäjien esitys

- Terveystuottolain muutoksien vaikutukset tulee arvioida uudistuksen yhteydessä. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon kustannukset, palveluiden saatavuus ja vaikutukset alan yrityksille, kustannustehokkuus, sen läpinäkyvyys ja vertailukelpoisuus.
- Ensihoidon järjestäminen ja tuottaminen tulee uudistuksen yhteydessä selkeästi erottaa toisistaan.
- Maakuntia muodostaessa tulee huolehtia sellaisista edellytyksistä, että ensihoidon tuottaminen mahdollistetaan ensisijaisesti yritysten tuottamana, kuten se oli aiemmin.
- Yksityiselle ja julkisella ensihoitopalvelun tuottajalla tulee olla yhdenvertainen kohtelu vaatimustasoon ja valvontaan liittyen.

2. SUOMALAISTEN VALINNANVAPAAUS MULLISTAA SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Tiivistelmä Suomen Yrittäjien esityksistä	32
Valinnanvapauden periaatteet	35
Asiakkaan valintaoikeuden toimintaperiaate	38
Valinnanvapauden mahdollistava rahoitusjärjestelmä	41
Julkinen palvelulupaus ja järjestämis päätös	43
Työterveyshuolto	43
Terveyden edistäminen ja kannusteet	44

Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy maakunnille. Suomen Yrittäjien tavoite on ollut pitkään, että maahamme syntyy monituottajamalli, jossa suomalaiset voivat itse valita palveluntuottajan.

Hallitus linjasi 7.11.2015, että osana sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistusta säädetään valinnanvapauslainsäädäntö. Lain tarkoitus on mahdollistaa, että jokainen voi itse valita, käyttääkö julkisen, yksityisen vai kolmannen sektorin tuottamia palveluita. Valinnanvapaus on linjauksen mukaisesti pääsääntö perustason sosiaali- ja terveyspalveluista. Erikoistason sosiaali- ja terveyspalveluissa sitä käytetään soveltuvien osin.

Tämä tarkoittaa, että järjestämisvastuuta kantava maakunta ei ensisijaisesti itse tuota palveluita. Sen

pitää järjestää palvelut monituottajamallilla kaikissa palveluissa siten, että mahdollisimman laajasti hyödynnetään yksityisen sektorin tuottamia palveluita.

Monituottajamallin tulee olla aito, ja sitä valmistellessa on luotava mekanismit, jotka kannustavat käyttämään erilaisia palveluntuottajia. Järjestelmän pitää mahdollistaa myös uusien ja pienten yritysten markkinoille pääsy – vain näin markkinat ja palvelutuotanto kehittyvät.

Suomen Yrittäjien pitkään ajama palveluseteli on yksi, käytännössä hyväksi osoittautunut, tapa toteuttaa valinnanvapautta. Palveluseteli vaatii kuitenkin jatkokehittämistä, jotta siitä tulee laajasti valinnanvapautta edistävä.

Hallitus linjasi 7.11.2015, että osana sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistusta säädetään valinnanvapauslainsäädäntö.

TIIVISTELMÄ SUOMEN YRITTÄJIEN ESITYKSISTÄ

1. Suomen Yrittäjät kannattaa laajaa valinnanvapautta sosiaali- ja terveydenhuoltoa uudistettaessa.

- Valinnanvapauden tulee kattaa kaikki perustason perusterveydenhuollon ja perussosiaalihuollon palvelut sekä erityistason palvelut soveltuvin osin.
- Laki valinnanvapaudesta tulee laatia ja käsitellä samanaikaisesti uudistukseen liittyvien muiden lakien kanssa.

2. Kaikki mukaan tuottajiksi samoilla ehdoilla.

- Valinnanvapauden piiriin kuuluvissa palveluissa sote-alueen tulee hyväksyä hakemuksesta palveluntuottajaksi kaikki kriteerit täyttävät tuottajat ja varmistaa, että ei ole muitakaan esteitä mikro- tai pk-yritysten tuottajiksi hyväksymiselle.

3. Kapitaatioperusteinen perusrahoitus.

- Valinnanvapausjärjestelmään hyväksytyille palvelunohjaajalle myönnetään ko. palvelunohjaajan valinneiden asiakkaiden määrään perustuva kapitaatioperusteinen perusrahoitus.
- Tämän turvin palvelunohjaaja voi ylläpitää toimintavalmiuden asiakkaansa palvelutarpeen kartoittamiseksi sekä tavanomaisten asiakaskäyntien ja tuotannon rahoittamiseksi.
- Kapitaatioperusteinen perusrahoitus kannustaa palveluntuottajia asiakaslähtöiseen toimintaan, mutta ei luo ei-toivottua kannustetta palvelujen ylituottamiseen.

4. Laajemmassa perustasossa palveluseteli.

- Kun palvelunohjaaja ohjaa asiakkaan kapitaatiokorvauksen piiriin kuulumattomiin lisäpalveluihin, ne kustannetaan palvelusetelityyppisellä järjestelyllä.
- Asiakas valitsee palveluntuottajan, joka saa korvauksen palvelusetelin perusteella.

5. Ensisijaisen palveluntuottajan valinta määrääjoin.

- Valinnanvapauden toteutuessa kansalainen voi valita määrääjäksi itselleen ensisijaisen perustason palveluntuottajan (PTPT) ja halutessaan PTPT:n piirissä toimivan tietyn PT-lääkärin tai muun järjestäjän palveluohjaajaksi kelpuuttaman ammattihenkilön.

6. Palveluohjaaja portinvartijana.

- Palveluohjaaja toimii asiakkaan etua valvovana ja järjestäjän asettamat rajoitukset huomioivana portinvartijana.
- Muissa palveluissa portinvartija määrittelee palvelutarpeen ja käyttää sen mukaista harkintavaltaa palveluihin ohjaamisessa.
- On syytä harkita, tarvitaanko perustason sosiaalipalveluissa asiakkaan valinnanvapauden tueksi järjestäjän toteuttamaa palveluohjausta.

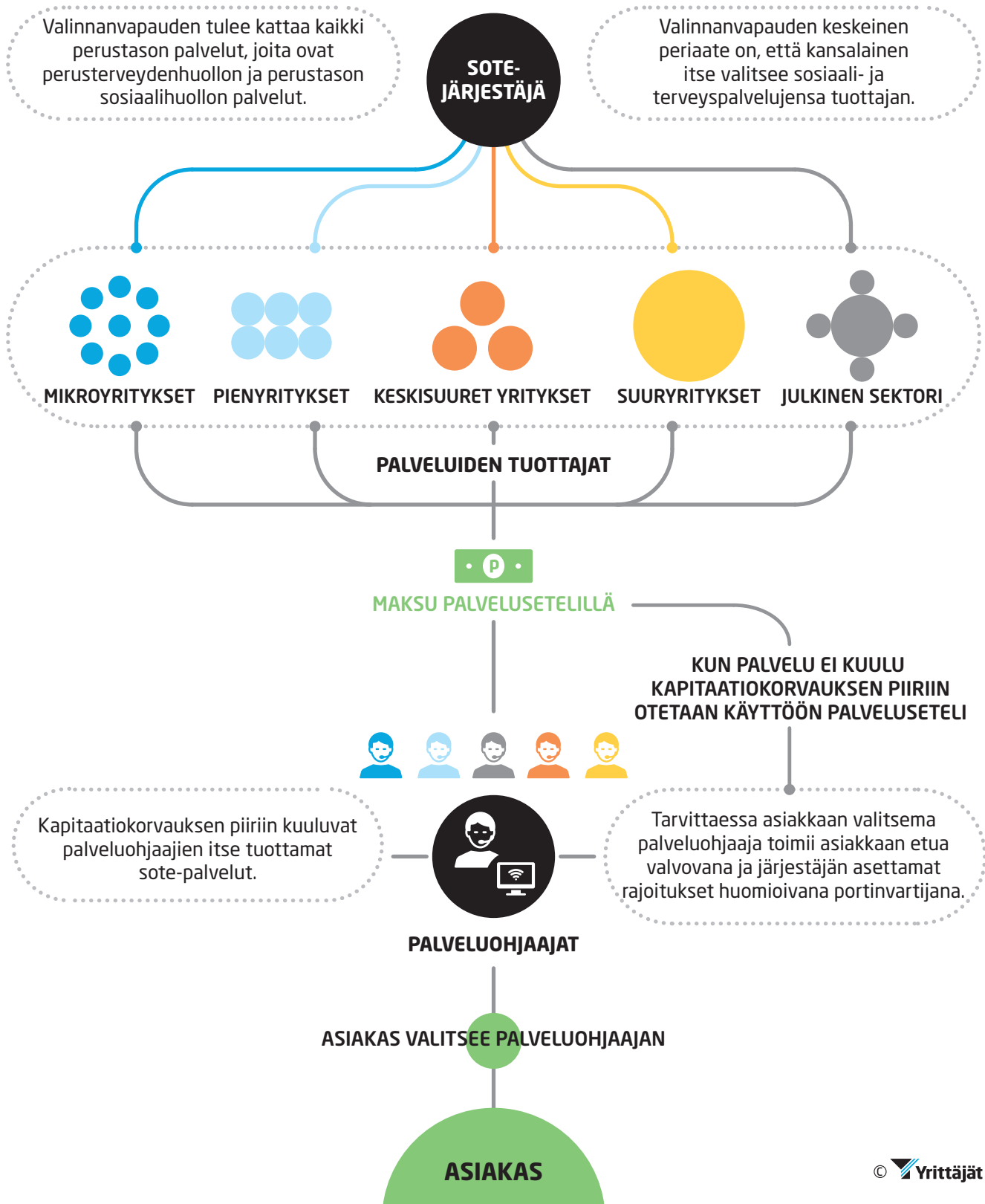
7. Lisää digitaalisia palveluita ja jaettua tietoa.

- Asiakkaiden valinnanmahdollisuuksia tukemaan ja omaehtoisen palvelutarpeen arviointia varten pitää kehittää digitaalisia palveluita.
- Saumattomat palveluketjut varmistetaan nykyaikaisilla tietojärjestelmillä ja verkottuneella toimintatavalla.

8. Työterveyshuolto ennallaan.

- Nykymuotoista työterveyshuoltoa ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää sote-uudistuksen mukaiseen uuteen palvelujärjestelmään ainakaan ennen vuotta 2024.
- Näin vähennetään painetta veroperusteista rahoitusta kohtaan ja kevennetään uusimuotoisen toiminnan käynnistämisen haasteita.

YRITTÄJIEN MALLI: VALINNANVAPAAUS

VALINNANVAPAUDEN PERIAATTEET

Määrittävin tekijä valinnanvapauden toteutumisessa on asiakkaiden ts. palveluiden käyttäjien vaikutusvallan lisääminen.

Sote-uudistuksen toteutuminen käytännössä edellyttää asiakkaiden vaikutusvallan lisäämisen lisäksi myös järjestäjien vaikutusvallan kasvattamista niin, että näiden tahojen tahto yhdessä ohjaa tuottajia jatkuvasti tehostamaan ja kehittämään toimintaansa.

Tiivistetysti:

- Järjestäjien valta kasvaa, kun järjestäjät ja tuottajat erotetaan toisistaan.
- Asiakkaiden valta kasvaa, kun aito valinnanvapaus toteutuu.
- Uudistuksen tuloksellisuus edellyttää tuotantorakennetta ja rahoitusjärjestelyä, joka on oikeudenmukainen ja vaikuttava niin asiakkaille, valtiolle, sote-alueille kuin tuottajille.
- Tuotantorakenteen on mahdollistettava kaikkien toimijoiden, erityisesti ketterien ja joustavien pienten tuottajien osallistuminen palvelutuotantoon.

Ehdottomia edellytyksiä oikeudenmukaiselle järjestelmälle ovat seuraavat:

- järjestäjän ja tuottajan täydellinen riippumattomuus toisistaan
- kaikki tuottajat saavat järjestäjän veroperusteisesti keräämään rahoitusta ainoastaan yhdestä kanavasta yhdenvertaisella tavalla
- kenellekään ei osoiteta epäsuoraa verorahoitusta tai tukea.

Valinnanvapaus toteutuu vain, jos sote-alueella ja sen järjestämis päätöksessä noudatetaan perustason palveluntuottajien hyväksymismenettelyä, jossa turvataan kaikkien sote-toimiluvan omaavien palvelutuottajien mahdollisuus osallistua palvelutuotantoon.

Ehdoton vaatimus on, että sote-alueella kenelläkään ei ole tuotantomonopolia. Myös oligopoleihin päätyminen kaventaisi valinnanvapautta ja vähentäisi sen hyötyjä. Näistä syistä järjestäjän tehtäväksi pitää antaa myös monipuolisesta tuotantorakenteesta ja markkinoiden toimivuudesta vastaaminen.

Perustason palveluissa asiakkaan valitsemien terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluohjaajien ja -tuottajien yhteistyön tulee olla palvelutarpeeseen nähden ajallisesti välitöntä ja saumatonta. Asiakkaan ensimmäisen vaiheen valintoja voidaan

Määrittävin tekijä valinnanvapauden toteutumisessa on asiakkaiden eli palveluiden käyttäjien vaikutusvallan lisääminen.

helpottaa ja valintojen luotettavuutta lisätä hyödyntämällä digitaalisia ratkaisuja. Digitaaliset ratkaisut voivat myös parantaa kustannustehokkuutta, vaikakin perustason palvelujen kustannukset eivät sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuuden kannalta ole yhtä merkittäviä kuin erityistason tai vaativien asiakastapausten kustannukset.

Valinnanvapauden toteutumisen ja toimivuuden kannalta keskeisiä kysymyksiä ovat

1. valinnanvapauden kattavuus
2. tuottajien hyväksymisperusteet
3. asiakkaan valintaoikeuden toimintaperiaate
4. integraatio valinnanvapausjärjestelmässä ja
5. valinnanvapauden mahdollistava rahoitusjärjestelmä.

Valinnanvapauden kattavuus

Valinnanvapauden tulee kattaa kaikki perustason palvelut, joita ovat perusterveydenhuollon ja perustason sosiaalihuollon palvelut. On syytä harkita, tarvitaanko perustason sosiaalipalveluissa asiakkaan valinnanvapauden tueksi järjestäjän toteuttama palveluohjausta, vaikka muilta osin järjestäjän ja tuottajan vastuut ja tehtävät on pidettävä selkeästi erotettuina.

Perustason terveydenhuolto

Tässä muistiossa perusterveydenhuollon palveluihin luetaan yleis- ja hammaslääkärin palvelut sekä lyhytkestoiset erikoislääkäripalvelut toimenpiteineen ja näihin liittyvät diagnostiset ja kuntouttavat palvelut.

Perustason suunterveydenhuoltoon kuuluvat järjestämissuunnitelmassa määritellyt palvelut. Se järjestetään omana kokonaisuutenaan jäljempänä esitetyllä tavalla.

Perustason sosiaalihuolto

Perustason sosiaalihuollon palvelut käsittävät kaikki kunnan tai kuntien yhteistoiminta-alueen järjestämisvastuulla olevat sosiaalipalvelut, pois lukien kehitysvammaisten erityishuolto.

Tässä muistiossa nojaudutaan STM:n määritelmään sosiaalihuollon palveluista.

Erityistason palvelut

Tässä muistiossa keskitytään perustason palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen.

Erityistason terveyden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, mukaan lukien sairaala- ja laitoshoido, on järjestettävä niin, että yhteys perustason palveluihin on saumatonta ja päällekkäisyydet eliminoivaa sekä asiakkaiden että sote-ammattilaisten näkökulmasta. Erityistason palveluiden järjestämisessä on huomioitava se, että kasvava määrä

Valinnanvapauden keskeinen periaate on, että kansalainen itse valitsee sosiaali- ja terveystalvelujensa tuottajan.

palveluita voidaan tuottaa asiakasta lähempänä ja kustannustehokkaammin perustason tuotantoyksiköissä.

Erityistason palveluissa osaamisen ja resursien keskittäminen on Suomen väestöpohjalla joissain tapauksissa perusteltua. Pääsääntönä erityistasonkin palvelujen tuottamisessa tulee kuitenkin olla monituottajamalli. Sen käyttämättä jättämisestä tulee tehdä aina erillinen huolellinen harkinta ja perusteltu päätös.

Tuottajien hyväksymisperusteet

Valinnanvapauden keskeinen periaate on, että kansalainen itse valitsee sosiaali- ja terveystalvelujensa tuottajan. Valinnanvapauden piiriin kuuluvien sote-palveluiden tuottajat tulee ehdottomasti valita hyväksymismenettelyn kautta. Palvelutuottajien kilpailuttaminen hankintalain puitteissa sote-järjestäjän toimesta ei ole valinnanvapautta.

Sote-alueen järjestämis päätöksessä määritellään kansallisesti yhtenevät kriteerit palveluntuottajille (PT). Samat hyväksymiskriteerit koskevat kaikkia tuottajia omistuspohjasta riippumatta.

Sote-alueen tulee hyväksyä hakemuksesta palveluntuottajaksi kaikki kriteerit täyttävät tuottajat. Hyväksymiskriteerit porrastetaan tuottajan palve-

luvalikoiman mukaisesti. Hyväksymismenettelyä, kriteerejä ja myös sote-alan toimilupaehtoja laadittaessa on varmistettava, että niistä ei tule mikro- ja pk-yrityksille liian raskaita ja että ne eivät muodostu markkinoille tulon esteiksi.

Toimivin hyväksymismenettely perustuu tuottajien ilmoittautumiseen ja vakuutukseen kriteerien täyttymisestä. Omavalvonnalla, viranomaisvalvonnalla ja tarvittaessa sanktioilla huolehditaan järjestelmän toimivuudesta ja luotettavuudesta. Valvonnan tulee olla samanlaista ja perustua samoihin kriteereihin kaikilla palveluntuottajilla omistuspohjasta riippumatta.

ASIAKKAAN VALINTAOIKEUDEN TOIMINTAPERIAATE

Valinnanvapauden toteutuessa kansalainen voi valita määrääjäksi itselleen ensisijaisen palveluohjaajan. Palveluohjaajat on porrastettu palvelujen laajuuden mukaan. Asiakas valitsee niistä yhden, itselleen sopivimman palveluohjaajan eli

- perustason palveluntuottajan (PTPT) eli yrityksen
- perustason palveluntuottajan (PTPT) ja tämän PTPT:n piirissä toimivan tietyn PT-lääkärin tai muun järjestäjän palveluohjaajaksi kelpuuttaman ammattihenkilön
- muun järjestäjän palveluohjaajaksi kelpuuttaman ammattihenkilön.

Palveluohjaajaksi hyväksytään erilaisia toimijoita ja näin varmistetaan, että tuotantorakenne on monipuolinen ja että myös pk-yritykset sekä itsenäiset ammatinharjoittajat pääsevät mukaan tuottamaan palveluita. Palveluohjaarakenteen toteuttamisen ehdottomia edellytyksiä ovat palveluun pääsyn sujuvuus, asiakasturvallisuus, byrokratian välttäminen ja kustannustehokkuus.

Palveluohjaajat palveluntuottajina

Terveystieteiden hyväksyttävien palveluohjaajien kirjo ulottuu pelkkien yleislääkärin ja terveydenhoitajan palveluiden tuottajista avohoidon erikoissairaanhoidon tuottajiin. Terveystieteiden PTPT:llä

on oltava kumppanuuteen perustuva yhteys sosiaalipalveluihin sekä palveluntuottajiin, jotka voivat tuottaa palveluita, joita PTPT ei itse voi tuottaa.

Vastaavasti sosiaalipalveluiden PTPT:llä on oltava kumppanuuteen perustuva yhteys terveydenhuoltoon sekä palveluntuottajiin, jotka voivat tuottaa palveluita, joita PTPT ei itse voi tuottaa.

Myös muilla järjestäjän palveluohjaajaksi kelpuuttamalla ammattihenkilöillä tulee olla kumppanuuteen perustuva sopimus niiden perustason palvelujen tuottamisesta, joita hän itse ei tuota.

Perustason palveluntuottajan ohjatessa asiakkaan muihin lisäpalveluihin asiakas voi halutessaan valita muunkin tuottajan kuin perustason palveluntuottajansa tai sen kumppanin. Tällöin valinnanvapaus toteutetaan esimerkiksi palvelusetelijärjestelmän kautta.

Palveluohjaaja toimii myös portinvartijana

Asiakkaan valitsema palveluohjaaja toimii asiakkaan etua valvovana ja järjestäjän asettamat rajoitukset huomioivana portinvartijana. Portinvartijana toimiminen merkitsee erikseen nimettyjen palveluiden osalta ainoastaan palveluiden käytön seuraamista ja ylikäytön rajaamisvaltaa. Muissa palveluissa portinvartija määrittelee palvelutarpeen ja käyttää sen mukaista harkintavaltaa palveluihin ohjaamisessa.

Laajempi perustaso ja palvelut palvelusetelijärjestelmällä

Kapitaatiokorvauksen piiriin kuulumattomien palveluiden osalta valinnanvapaus toteutetaan hyödyntämällä nykyisen kaltaista palvelusetelijärjestelmää. Palvelusetelillä toteutettavia palveluja voivat olla esimerkiksi erilaiset kotiin vietävät palvelut, kuten vanhusten kotipalvelut, fysioterapia, kuntoutus, tutkimukset, näönhuolto jne.

Palvelusetelijärjestämällä perustason palveluja tuotettaisiin seuraavien periaatteiden mukaan:

1. Portinvartija eli palveluohjaaja määrittelee palvelutarpeen ja osoittaa palvelusetelin tarvittavaan palveluun.
2. Palvelusetelin haku- ja myöntämisprosessit digitalisoidaan. Soveltuvien osien prosessi voidaan myös automatisoida.
3. Asiakas valitsee itse palveluntuottajansa sotejärjestäjän hyväksymien palveluntuottajien joukosta. Palveluntuottajia voivat olla julkisen sektorin tuottajat, yksityiset yritykset, yrittäjät, järjestöt tai säätiöt.
4. Asiakas maksaa palvelun palvelusetelillä. Seteli voi kattaa koko palvelun hinnan, mutta on mahdollista, että asiakas maksaa palvelusetelin lisäksi osan hinnasta itse. Palveluissa, jotka ovat lain mukaan asiakkaalle maksuttomia, palvelu pitää saada maksutta myös palvelusetelillä.

PTPT eli palveluohjaaja toimii kaikissa tilanteissa hänet valinneen asiakkaan palvelujen koordinaattorina ja palvelutarpeen määrittelijänä ja tarvittaessa uhkaavan ylikäytön kontrolloijana.

Suun terveydenhuollon palvelut

Suun terveydenhuollossa palvelutuottajiksi hyväksytään kaikki Suomessa toimivat järjestelmään liittymishalukkaat hammaslääkärit. Myös suun terveydenhuollon osalta palveluntuottaja saa asiakaskunnan ja kapitaatioperiaatteen mukaan määräytyvät peruskorvauksen, jolla se sitoutuu tuottamaan peruspalvelupaketteihin kuuluvat palvelut. Lisäpalveluita varten tuottaja hakee palvelusetelin.

Asiakkaiden valinnanmahdollisuuksia tukemaan ja omaehtoisen palvelutarpeen arviointia varten tarvitaan kehittyneitä digitaalisia palveluita. Digitaaliset palvelut eivät kuitenkaan voi olla pakollisia, eivätkä ne muullakaan tavalla saa muodostua esteeksi asiakkaan ja palveluntuottajan väliselle inhimilliselle kontaktille.

Päivystys

Järjestämispäätöksessä määrätään päivystyksen vaatimuksista sekä päivystyspisteiden määrästä ja sijainnista. Asetettujen raamien puitteissa päivystys voidaan toteuttaa sairaaloiden yhteydessä tai sen voi kilpailutuksen jälkeen toteuttaa julkisomisteinen tai yksityinen tuottaja omissa tiloissaan. Päivystyksen

osalta ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa samankaltaista valinnanvapautta kuin muissa peruspalveluissa. Kaikkien hyväksytyjen palvelutuottajien on erikseen sovittavalla tavalla henkilötyönä osallistuttava päivystykseen.

Integraatio valinnanvapausjärjestelmässä

Valinnanvapauden tulee toteuttaa sote-uudistuksen tavoitetta asiakaslähtöisemmistä, vaikuttavammista, kustannustehokkaammista ja paremmin yhteen sovitetuista palveluista. Valinnanvapausjärjestelmän pitää toimia niin, että asiakkaan palveluketjut ovat saumattomia.

Nämä tavoitteet eivät edellytä yhtä organisatiota, toimipistettä tai tuottajaa. Asiakaslähtöisessä

valinnanvapaudessa ja monituottajamallissa integraatio toteutuu henkilötasolla.

Integraatio perustuu siihen, että asiakkaan hoidon ja hoivan sekä palvelujen toteuttamisen kannalta tarpeellinen tieto on kaikkien palvelutuottajien saatavilla. Tämä voidaan toteuttaa sujuvasti ja kustannustehokkaasti nykyaikaisiin tietojärjestelmiin ja verkottuneeseen toimintatapaan perustuen.

Ratkaisussa on kiinnitettävä huomioita myös siihen, että tiedon tuottaminen ja vieminen tietojärjestelmiin on palveluntuottajien näkökulmasta sujuvaa. Näin varmistetaan, että oleellinen tieto kirjautuu järjestelmiin. Tämä on tärkeää, koska kaikkien palveluntuottajien yhdessä tuottama asiakkaaseen liitetty tieto mahdollistaa myös sote-palvelujen kokonaisuuden ja valinnanvapausjärjestelmän aitoon tietoon pohjautuvan johtamisen.

Valinnanvapausjärjestelmän pitää toimia niin,
että asiakkaan palveluketjut ovat saumattomia.

VALINNANVAPAUDEN MAHDOLLISTAVA RAHOITUSJÄRJESTELMÄ

Valinnanvapauden toteutuksessa ja rahoituksessa on huomioitava julkisen talouden kannalta välttämätön sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun merkittävä hillintä.

Kapitaatioperusteinen perusrahoitus

Kapitaatioperusteisella rahoituksella tarkoitetaan asiakasmäärään perustuvaa rahoitusta, jossa voidaan ottaa huomioon myös asiakkaiden ikä ja sairastavuus.

Valinnanvapausjärjestelmään hyväksytyille palveluntuottajalle myönnetään ko. palveluntuottajan valinneiden asiakkaiden määrään perustuva kapitaatioperusteinen perusrahoitus, jonka turvin tuottaja voi ylläpitää toimintavalmiuden asiakkaansa palvelutarpeen kartoittamiseksi ja tavanomaisten asiakaskäyntien rahoittamiseksi.

Kapitaatorahoituksessa voi olla palveluntuottajan toiminnan laajuuden huomioiva porrastus. Kapitaatioperusteiseen rahoitukseen voi kuulua myös tarveperusteiset palvelupaketit korvaava osuus silloin, kun tuottaja kykenee tuottamaan vaativampia palvelupaketteja.

Kapitaatioperusteisella perusrahoituksella on useita etuja. Se muun muassa kannustaa palveluntuottajia asiakaslähtöiseen toimintaan, mutta ei luo ei-toivottua kannustetta palvelujen ylituottamiseen.

Palvelusetelijärjestelmän laajentaminen

Kun asiakaskäynti edellyttää tai siitä seuraa muu kuin perusrahoituksella korvattu palvelupaketti tai muu lisäselvitys- tai palvelutarve, toteutetaan tämä nykyisestä palvelusetelijärjestelmästä kehitytetyllä toimintamallilla. Palvelusetelillä tarkoitetaan sitoumusta maksaa palveluntuottajan tuottamasta palvelusta ennalta määrätty kustannus eli palvelusetelin arvo. Käytännössä tämä toteutetaan sähköisten palvelusetelijärjestelmien kautta, mikä pitää byrokratian matalana ja mahdollistaa nopean ja joustavan toiminnan.

Palvelusetelin käyttö edellyttää palveluiden hyvää tuotteistusta ja mahdollisimman vähäistä byrokratiaa setelin myöntämisessä. Byrokratiaa voidaan vähentää tietoteknisten ja mahdollisimman pitkälle automatisoitujen ratkaisujen avulla.

Hammaslääkäripalvelulle kehitetään palvelusetelijärjestelmä, jossa jokaiselle järjestelmään hyväksytylle hammaslääkärille listautuneelle asiakkaalle myönnetään järjestämissuunnitelman mukainen perustarkastuskäynnin korvaava palveluseteli kerran kahdessa vuodessa ja järjestämissuunnitelmassa erikseen määritellyt muut palvelut korvaava palveluseteli erillisen hakemuksen lähetteen perusteella.

Kaikkien palvelusetelien arvon tulee perustua realistisiin tuotantokustannuksiin. Tuottajan

vastuulle jää toisaalta tuotannon toteutus palveluse-
telin arvon ja omavastuun eli asiakasmaksun puit-
teissa sekä laadullisen ja palvelukokemukseen pe-
rustuvan kilpailukyvyn ylläpito asiakkaan voidessa
vaihtaa tuottajaa aina halutessaan.

Lääkekustannukset

Lääkekustannusten osalta on välttämätöntä siirtyä
yksikanavaiseen rahoitukseen sekä perustason ter-
veydenhuoltoon että erityistason sairaanhoitoon liit-
tyviä lääkkeitä koskien.

Lääkekustannusten seuranta tehostuu ja niiden
hillintä mahdollistuu, jos myös erityistasolla siirry-
tään lääkemääräyksiin ja niiden mukaiseen yksilöön
kohdennettuun hinnoitteluun. Asiakkaan kannalta
lääkekaton tulee määräytyä sekä perustason että eri-
tyistason lääkkeitä huomioiden.

Kelan rooli sote-uudistuksen jälkeen

Kelan osaaminen ja olemassa olevat järjestelmät on
perusteltua hyödyntää sote-uudistuksessa. Kelan
rooli olisi toimia rahojen jakajana sote-alueille, koska
se rahoittaa sote-alueilla nykyisinkin lääke- ja muita
terveys- ja sosiaalihuollon kuluja ja sillä on palvelui-
den käyttäjistä jo tiedot olemassa.

Rahoituksen kulkiessa Kelan kautta on tärkeää,
että palvelut tuoteistetaan huolellisesti ja käytän-
nöllisesti ja niille määritellään kansallinen hintataso.
Kela voisi siis jatkossa toimia vahvemmin rahoituk-
sen jakajaorganisaationa kunkin sote-alueen järjes-
tämiss päätöksen ja siihen perustuvien muiden linja-
usten mukaisesti.

Kelan tehtävä on myös seurata rahoituksen koh-
dentumista järjestelmän eri osissa aina yksittäiseen
kansalaiseen saakka. Anonymisoitu seurantatieto
tulee olla viiveettä kaikkien tuottajien käytettävissä.
Näin saavutettaisiin merkittäviä hyötyjä palveluiden
vaikuttavuuden kehittämiseksi ja tuotannon kustan-
nustehokkuuden parantamiseksi.

JULKINEN PALVELULUPAUS JA JÄRJESTÄMISPÄÄTÖS

Palvelulupauksessa kuvataan, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja kansalaisella on oikeus saada tuetusti, missä olosuhteissa ja millä ehdoilla samaan tapaan kuin nykyisin toimitaan asumistuen ja eläkkeiden osalta. Palvelulupauksen yleisestä sisällöstä tulee säätää lailla.

Järjestämispäätös on maakuntien välinen keino ohjata sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä alueellaan. Lisäksi maakunnat laativat palvelutuotantostrategian. Kuten hallitus on linjannut, maakuntien mahdollisen oman palvelutuotannon

johtaminen tulee irrottaa täysin sote-palvelujen järjestämistehtävästä.

Järjestämispäätös on keskeinen elementti sosiaali- ja terveyspalvelujen kansallisen ohjauksen ja väestön perustuslaillisten oikeuksien näkökulmasta. Koska järjestämispäätös laaditaan useaksi vuodeksi kerrallaan ja koska siinä tulee huomioida myös sote-alueiden paikalliset olosuhteet, tulee suunnitelman olla yhtä aikaa kansallisesti merkittäviltä osin sote-alueita sitova ja samalla alueellisesti muokattavissa myös voimassaolojakson aikana.

TYÖTERVEYSHUOLTO

Perustason palveluihin voidaan määritelmän mukaisesti lukea myös työterveyshuollon palvelut.

Nykymuotoista työterveyshuoltoa ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää sote-uudistuksen mukaiseen uuteen palvelujärjestelmään ainakaan ennen vuotta 2024. Näin vähennetään painetta veroperusteista rahoitusta kohtaan ja kevennetään uusimuotoisen toiminnan käynnistämisen haasteita. Työterveyshuollon uudistamisesta tulee tehdä erillinen selvitys.

Työtulovakuutuksen kautta rahoitetun työterveyshuollon kokonaisrahoitus on nykyisin noin miljardi euroa, josta työnantajan osuus on noin 80 pro-

senttia ja työntekijöiden noin 19 prosenttia. Työnantajat kustantavat myös Kelan kautta palautuvan rahoitusosuuden (50 tai 60 prosenttia) ylittävät työntekijöiden työterveyshuollon kustannukset.

Sote-uudistuksen myötä työterveyshuollon palveluiden piiriin kuuluva henkilöasiakas voi siis valita perustason palveluntuottajansa, mutta myös kuulua edelleen työnantajan järjestämän työterveyshuollon piiriin. Tästä syystä on tärkeää huolehtia työterveyshuollon ja muiden perustason palveluiden koordinoinnista ja siitä, että asiakkaaseen liittyvä tieto on kaikkialla asianmukaisesti ja mieluiten sähköisesti käytettävissä.

TERVEYDEN EDISTÄMINEN JA KANNUSTEET

Toimintakykyisen asiakkaan edellytetään sote-uudistuksen myötä ottavan nykyistä merkittävästi enemmän vastuuta elämäntavoista ja -hallinnasta sekä elämäntapamuutosten toteutuksesta. Tämän vuoksi asiakkaan avuksi on kehitettävä helppokäyttöisiä digitaalisia palveluita. Lisääntyvälle asiakkaan vastuulle tulee järjestää tukea terveydenhuollon ulkopuolelta sekä organisatorisesti että rahoituksellisesti. Tämän tuen vastuutahon ja toteuttajan on luontevaa olla asiakkaan kotikunta, ja hallituksen linjauksen mukaan terveyden ja hyvinvoinnin edustaminen jää kuntien tehtäväksi.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen on oltava tasapainoisesti sekä terveysongelmia hoitavaa että ennaltaehkäisevää. Sote-toiminnassa painopisteen ohjautuminen yksinomaan yhdelle segmentille johtaa merkittäviin välittömiin ja kauaskantoiisiin ongelmiin.

Sote-toiminnan tulee olla sellaista, että sen piirissä sekä järjestäjinä toimivat sote-alueet että tuottajat ja asiakkaat kokevat toivottuun tulokseen pääs-

täessä saavansa selkeitä kannusteita vastaavan suotuisan kehityksen jatkumiseksi.

Kannusteet sote-alueille, jotka toimivat järjestävinä organisaatioina, ovat lisääntynyt alueen asukkaiden tyytyväisyys, yhteisesti hyväksytyjen poliittisten tavoitteiden toteutuminen ja kustannusvaikuttavuus.

Asiakkaiden kannusteita ovat hyödyllisen hoitotuloksen tai ongelmanmäärityksen toteutuminen tai sosiaalisen ongelman ratkaisun löytäminen, mutta myös nopea ja sujuva hoitoon pääsy sekä selkeä ja yhtenäiseen palveluketjuun perustuva palvelukokemus. Asiakkaan kannusteet toimivat halutulla tavalla silloin, kun hän palaa saman tuottajan asiakkaaksi uuden palvelutarpeen osalta.

Tuottajien kannusteiden on oltava sekä oikeanlaista johtamista että erityisesti oikeaa palvelutapah-tuman toteutusta tukevia. Kannusteiden tulee olla siis konkreettisia ja taloudelliselta arvoltaan merkittäviä. On harkittava myös negatiivisia kannusteita sekä tuottajien että asiakkaiden osalta.

Valinnanvapaus on yhteinen tahto

72% KANSALAISISTA

68% SOTE-VAIKUTTAJISTA

66% KUNTAPÄÄTTÄJISTÄ

KANSALAISTEN, KUNTAPÄÄTTÄJIEN JA SOTE-VAIKUTTAJIEN mielipiteitä valinnanvapaudesta on selvitetty useissa tutkimuksissa.

Tulokset ovat kaikissa tutkimuksissa samansuuntaisia: **SELKEÄ ENEMMISTÖ KANNATTAÄ VALINNANVAPAUTTA SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUISSA.**

Lähde: Aula Research Oy

3. VEROTUS JA RAHOITUS

Tiivistelmä Suomen Yrittäjien esityksistä	48
Verotuksen vaihtoehdot	51
Järjestelmän rahoitus	54
Kokonaisveroaste ei saa nousta	56

Sote- ja maakuntauudistuksessa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy nykyisiä kuntia laajemmille maakunnille. Tämän vuoksi uudistetaan myös sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitusjärjestelmä. Lähtökohtana on, että kokonaisveroaste ei saa nousta ja työn verotus ei saa kiristyä millään tulotasolla.

Sosiaali- ja terveysmenoja rahoitetaan nykyisin kuudesta eri lähteestä – valtion ja kuntien verotuloilla, pakollisilla ja vapaaehtoisilla vakuutusmaksuilla sekä työnantaja- ja asiakasmaksuilla.

Hallitus linjasi jo 20.10.2015, että ensisijainen ratkaisu tapahtuu valtion rahoitusvastuun pohjalta.

Vaihtoehtoisesti selvitetään vielä mallia, joka perustuisi osittain alueiden omaan verotusoikeuteen (kombinaatio). Hallituksen mukaan kunnilla ei sen sijaan voi jatkossa olla merkittävää vastuuta sote-alueiden rahoituksesta, koska pääasiallisen rahoitusvastuun on arvioitu olevan ristiriidassa perustuslain turvaaman kunnallisen itsehallinnon kanssa.

Kaikissa vaihtoehtoissa tulee huolehtia siitä, että verojärjestelmä kannustaa kuntia ja maakuntia elinkeinopolitiikan tekemiseen ja näin työpaikkojen syntymiseen.

Sote- ja maakuntauudistuksessa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy maakunnille.

TIIVISTELMÄ SUOMEN YRITTÄJIEN ESITYKSISTÄ

1. Suomen Yrittäjät kannattaa uudistusta, jossa osa kunnallisverosta muutetaan valtiolle meneväksi sote-veroksi.

- Uudistus voidaan toteuttaa alentamalla kunnallisveroprosentteja ja alennus korvata korottamalla nykyistä sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua, joka kohdennettaisiin valtiolle (ns. Sava-sh-malli).
- On merkittävä etu, että kunnallisveron edellytetty alentaminen ja uusi sote-vero kohdistuisivat samoille henkilöille.

2. Järjestelmän perusmalli on olemassa, ja uudistus aiheuttaisi vähiten muutoksia.

- Malli olisi riittävän läpinäkyvä ja alueellisesti tasa-arvoinen, vaikka alueelliset sote-veroprosentit voisivat myös poiketa toisistaan.
- Malli myötäilee professori Heikki Hiilamon esityksiä. Sote-veron määrä voitaisiin siirtymävaiheessa mitoittaa vastaamaan valtiolle kunnilta siirtyvien sote-menojen rahoittamiseksi tarvittavaa määrää.

3. Rahojen jakajana sote-alueille voisi toimia Kela.

- Kela rahoittaa sote-alueilla nykyisinkin terveys- ja sosiaalihuollon kuluja, ja sillä on palveluiden käyttäjistä tiedot olemassa.

4. Rahoitus koostuisi yksilö- eli potilastaholle kohdennettavasta rahojen jaosta.

- Tämä tapahtuisi sote-alueen järjestämisspäästösten ja näihin perustuvien linjausten mukaisesti.
- Lisäksi tulee selvittää menetelmä palvelutuottajille kohdentuvaan toiminnan perusrahoitukseen, jonka tulisi tapahtua kansallisesti yhtenevien perusteiden mukaisesti (ns. kapitaatiosopimukset).

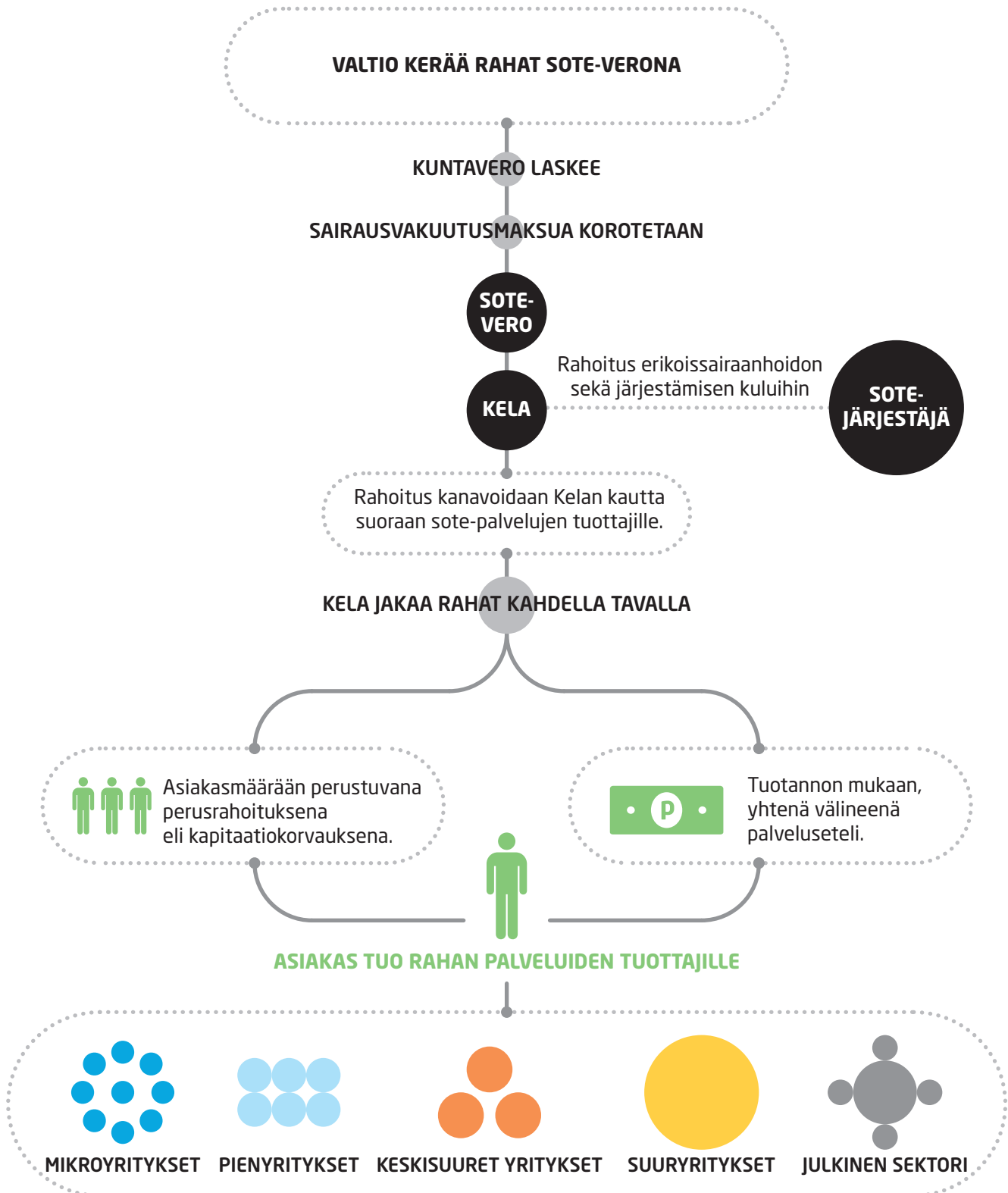
5. Rahoituksen monikanavaisuutta voitaisiin samalla yksinkertaistaa.

- Pääosa tulevista tehokkuushyödyistä tulee kanavoida sote-veron tasoon.
- Voidaan kehittää myös palveluiden tehokkuuteen sidottuja kannusteita rahaston ja maakuntien yhteistyöhön.
- Osa sote-rahoista voidaan jakaa kuntiin kannusteena sote-palveluita täydentävän palvelutarjonnan kehittämiseen sen sijaan, että kuntalaiset ohjataan kunnista suoraan vain sote-asiakkaiksi.

6. Kuntien tulee ensisijaisesti itse löytää ratkaisut kunnallisverojen alentamiseen.

- Tukea voidaan hakea valtionosuusjärjestelmästä ja verotulojen tasauksesta.
- Veroaste ei saa nousta, eikä verotus saisi kiristyä millään sote-alueella.
- Kunnallisverolle voidaan pohtia myös vaihteluväliä. Se edellyttäisi kuitenkin perustuslain muutosta, joka voisi viivästyttää uudistusta.

YRITTÄJIEN MALLI: VEROTUS JA RAHOITUS

VEROTUKSEN VAIHTOEHDOT

Suomen Yrittäjät on arvioinut vaihtoehtoja. Painotimme erityisesti sitä, että veroaste ei uudistuksen yhteydessä nouse ja huomioimme erityisesti toiminnan kustannustehokkuuden ja rahoituksen läpinäkyvyyden. Ratkaisuissa tulisi ottaa huomioon myös se, miten ne kannustavat elinkeinopolitiikan ja yksityisen palvelutarjonnan harjoittamiseen maakunnissa.

Kuntien rahoitusvastuu arvioinnissa on sivuutettu, koska hallitus linjasi jo ensisijaiseksi ratkaisuksi valtion rahoituksen. Syynä ovat olleet perustuslailliset kysymykset ja mahdolliset vaikeudet torjua alueiden verotasoerojen kasvua.

Vaihtoehtoja sote-rahoituksen järjestämiseksi:

1. Kuntien rahoitus
2. Maakuntien verotusoikeus eli ns. sote-vero
3. Valtion rahoitus, jossa mahdollisia
 - a. erillinen valtion sote-vero
 - b. rahoitus kiristämällä valtion tuloverotuksen olemassa olevia perusteita ilman erillistä sote-veroa
 - c. rahoitus kiristämällä valtion tulo- ja muuta verotusta ilman erillistä sote-veroa eli verotuksen kokonaisvaltainen uudistaminen.

Ratkaisuissa on otettava huomioon seuraavia tekijöitä:

- Miten rahat kootaan ja miten ne jaetaan sote-alueille.
- Välineet kunnallisveron tason rajoittamiseen. Valtion rahoitusvastuuseen perustuvaan malliin liittyy veroasteen kiristyminen uusien tehtävien vuoksi, mistä seuraa, että kunnallisverotusta on vastaavasti kevennettävä.
- Vaikutukset valtionosuusjärjestelmään ja kuntien väliseen tasausjärjestelmään.
- Nykyisen monikanavaisen rahoituksen yksinkertaistaminen.

Maakuntien sote-vero ja valtion rahoitus - vaihtoehtojen arviointi

Jos maakuntien ns. sote-vero otettaisiin käyttöön, etuna pidettäisiin, että valta ja vastuu olisivat tasapainossa. Haittana olisi kuitenkin valtion kontrollin heikkeneminen ja verotuksen mutkistuminen kolmiportaiseksi. Veroasteen nousun estäminen ja sen edellyttämä talouden pitäminen tasapainoisena olisi todennäköisesti suurin haaste. Koska vastuu verotasosta on viimekädessä valtiolla, tulisi alueiden oman veron, jota hallitus vielä selvittää, toimia lähinnä valtionrahoitusta täydentävänä (kombinaatio).

Sote-vero olisi tuloveron yhteydessä perittävä tasavero, joka ei vaikuttaisi tuloveron progressioon.

Maakuntien oman veron vaihtoehtona oleva valtion rahoitus voi puolestaan tapahtua periaatteessa kolmella vaihtoehtoisella tavalla:

- valtion sote-vero
- nykyisten veroperusteiden kiristykset
- verotuksen kokonaisvaltainen uudistaminen kiristämällä verotusta ilman erillistä sote-veroa.

Kaikki vaihtoehdot edellyttäisivät kunnallisveron vastaavaa alentamista, jotta veroaste ei nouse. Vaihtoehtoista tuloverotuksen kiristäminen tai laajempi uudistaminen merkitsisivät veroperusteiden ja asteikkojen muutosta, ja koko vähennysjärjestelmä jouduttaisiin helposti uudistamaan. Näitä vaihtoehtoja on siksi vaikea tarkemmin ennakoida ilman laajempaa selvitystä toteutustavoista. Myös välillisen verotuksen kiristämisessä on samoja ongelmia.

Varojen kerääminen ratkeaisi sen sijaan parhaiten hyödyntämällä osia, jotka jo kuuluvat verojärjestelmään. Osa kunnallisverosta voitaisiin siksi muuttaa valtiolle meneväksi sote-veroksi. Uudistus voidaan toteuttaa alentamalla kunnallisveroprosentteja, ja alennus korvataan korottamalla nykyistä sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua, joka kohdennettaisiin valtiolle (ns. Sava-sh-malli).

Vero perustuisi kunnallisverotuksessa verotettavan tulon pohjaan. Veropohja olisi periaatteessa sama kaikille, mutta sote-veroprosentti voisi myös

vaihdella sote-alueesta riippuen. Olisi merkittävä etu, että kunnallisveron edellytetty alentaminen ja sote-vero kohdistuisivat samoille henkilöille. Tämä edistäisi menettelyn läpinäkyvyyttä, mikä on koko järjestelmän perusedellytyksiä. Sairaanhoitomaksu on tällä hetkellä 1,32 prosenttia palkansaaajilta ja 1,49 prosenttia mm. eläkeläisiltä, joita maksuja siis korotettaisiin. Malli on perusteltu, koska monikana-varahoituksen poistamisen yhteydessä sairaanhoitomaksua joudutaan muutoinkin arvioimaan uudestaan. Sote-vero olisi tuloveron yhteydessä perittävä tasavero, joka ei vaikuttaisi tuloveron progressioon. YEL-yrittäjien sairaanhoitomaksun maksupohja on YEL-työtulo, jonka käyttö jouduttaisiin myös arvioimaan uudestaan.

Sava-sh-malli olisi helpoimmin käyttöön otettavissa, koska perusmalli on jo olemassa ja uudistus aiheuttaisi veronmaksajille vähiten muutoksia. Malli myötäilee professori Heikki Hiilamon esityksiä uudistuksen rahoitusvaihtoehdoksi. Sote-veron määrä voitaisiin siirtymävaiheessa mitoittaa vastaamaan valtiolle kunnilta siirtyvien sote-menojen rahoittamiseksi tarvittavaa määrää, vaikka suora kytkentä tulisi myöhemmin irrottaa. Kuntien sote-menot alenisivat sote-alueille siirtyviä tehtäviä vastaavasti. Kunnallisverojen alentamiseen palataan jäljempänä.

Samalla, kun määritellään maakunnille siirtyviä muita kuin sote-tehtäviä (vrt. hallituksen linjaus

7.11.2015), tulee selvittää näiden vaikutus myös tehtävien rahoitukseen. Asia on aiheellista selvittää esimerkiksi samassa yhteydessä, jossa selvitetään hallituksen linjauksen mukaisesti rahoitusratkaisua, joka perustuu vielä osittain alueiden omaan verotusoikeuteen (ns. kombinaatio). Tehtäviä ei tule siirtää ilman, että niiden rahoitukseen nykyisin kerättäviä

tuloja vähennetään samassa suhteessa, koska tästä seuraa paineita veroasteelle.

Tässä yhteydessä ei ole arvioitu ratkaisujen vaikutuksia nykyiseen työterveyshuoltoon. Tätä koskevat ratkaisut olisi toistaiseksi perusteltua siirtää valmisteltaviksi esimerkiksi vuoteen 2025 mennessä.

Suomen Yrittäjien esitys

- Suomen Yrittäjät pitää kokonaisuutena perustelluimpana valtionrahoituksen mallia, jossa osa kunnallisverosta muutetaan valtiolle meneväksi sote-veroksi korvaamalla nykyinen sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu uudella sote-verolla.
- Uudistus voidaan toteuttaa alentamalla kunnallisveroprosentteja, ja alennus korvataan korottamalla nykyistä sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua, joka kohdennettaisiin valtiolle. Uudistuksessa veroaste ei saa nousta. Merkittävä etu on, että kunnallisveron edellytetty alentaminen ja sote-vero kohdistuisivat samoille henkilöille.
- Sote-vero perustuisi kunnallisverotuksessa verotettavaan pohjaan ja malli olisi myös alueellisesti tasa-arvoinen. Alueelliset sote-veroprosentit voisivat kuitenkin poiketa toisistaan.
- Väestön sairastavuudessa ja ikäjakaumassa on alueellisia eroja, jotka voidaan huomioida alueellisissa veroprosenteissa. Sote-veron määrä voitaisiin siirtymävaiheessa mitoittaa vastaamaan valtiolle kunnilta siirtyvien sote-menojen rahoittamiseksi tarvittavaa määrää, vaikka kytkentä tulee myöhemmin purkaa.

JÄRJESTELMÄN RAHOITUS

Kun rahoitus on koottu valtiolle, olisi ratkaistava se, miten sote-verolla kootut rahat kohdennettaisiin potilaille ja maakunnille. Toteutuksessa olisi huomioitava tavoite yksinkertaistaa nykyistä monikanavaista rahoitusta.

Vaihtoehtoista nousee vahvimmin esiin rahastomalli. Jos rahat jaettaisiin sote-alueille suoraan vain syntyneiden kustannusten perusteella, tähän liittyisi kannustinongelma kustannusten hillitsemiseksi. Se ei olisi hyväksi. Mallin tulisi kannustaa kustannusten hillitsemiseen ja ennalta ehkäisevään toimintaan. Suoraan valtion budjettirahoitukseen voi myös liittyä veroasteen nousu tätä kautta.

Ratkaisu voisi siksi olla rahastomalli ja se, että Kela jakaisi rahat. Kela rahoittaa nykyisinkin lääke- ja muita terveys- ja sosiaalihuollon kuluja, ja on tärkeää, että sillä on myös palveluiden käyttäjistä jo olemassa olevat tiedot. Uusia kustannuskierrätyspaikkoja ei sen sijaan tulisi ainakaan ensivaiheessa perustaa, vaan tehdä valinta olemassa olevista toimijoista, joilla on valmis hallinto.

Rahoitus koostuisi yksilö- eli potilastaholle kohdennettavasta rahojen jaosta, mikä tapahtuisi sote-alueen järjestämispäätösten ja näihin perustuvien linjausten mukaisesti. Lisäksi tulisi selvittää menetelmä palvelutuottajille kohdentuvaan toiminnan perusrahoitukseen, jonka tulisi tapahtua kansallisesti yhtenevien perusteiden mukaisesti huomioiden esimerkiksi hoidon kohteeksi yksiköissä tulevien potilaiden määrä (ns. kapitaatiosopimukset).

Rahastolla tulee olla päätösvaltaa menojen kasvun kontrolloimiseksi ja oikeus vaatia raportointia

rahoituksen ehtona. Kannustimilla, jolla lisättäisiin myös rahaston ja alueiden yhteisvastuuta, voitaisiin lisätä kustannustehokkuutta. Esimerkiksi suoritettun hoidon tuloksiin suhteutetut kannustimet sote-tuotajina toimiville yhtiöille voisivat lisätä tehokkuutta.

Pääosa tulevista tehokkuushyödyistä tulee kuitenkin kanavoida sote-veron tasoon. Rahasto voisi lisäksi jakaa osan sote-rahoista kuntiin kannustimena myös muiden kuin sote-tehtävien rahoittamiseen, jolloin kunnilla olisi insentivejä järjestää esim. sote-palveluita täydentäviä liikunta- tai muita ennaltaestäviä palveluita, joilla on terveyshyötyjä kuntalaisille. Menettely kannustaisi elinkeinopoliitiikan harjoittamiseen kunnissa ja lisäisi mahdollisuuksia tällaisen palvelutarjonnan kehittymiseen sen sijaan, että kuntalaiset ohjataan kunnista suoraan vain sote-asiakkaisiksi.

Rahaston heikkous on, että se voi jäädä etäiseksi sote-alueista. Toimintatapoja voidaan kuitenkin säännellä ja selvittää Kelan ohella myös muuta rahastoa. Myös vakuutusyhtiöitä rahastojen toteuttajina voidaan selvittää, vaikka näiden ohjauskykyä kustannustenkasvun estämiseksi on myös epäilty.

Monikanavaisen rahoituksen yksinkertaistamiseen ja varojen jakoon liittyviä palvelupaketti- tai palvelusetelien käyttömenetelmiä tai vastaavia ei ole selvitetty tässä osassa. Kelan käyttö monikanavarahoituksen yksinkertaistamiseen on kuitenkin myös näitä ajatellen perusteltu, koska Kelalla on palveluiden käyttäjistä tiedot lääkekorvausten, kuntoutuksen, matkojen ja vammaistukien osalta. Niitä voitaisiin yhdistää harvemmiksi rahoituskanaviksi.

Veroaste ei saa nousta.

Suomen Yrittäjien esitys

- Rahojen jakajana sote-alueille voisi toimia Kela, joka rahoittaa sote-alueilla myös lääke- ja muita terveys- ja sosiaalihuollon kuluja, ja sillä on palveluiden käyttäjistä jo olemassa olevat tiedot. Uusia kustannuskierrätyspaikkoja ei sen sijaan tulisi ainakaan ensivaiheessa perustaa.
- Rahoitus koostuisi yksilö- eli potilastaholle kohdennettavasta rahojen jaosta, mikä tapahtuisi sote-alueen järjestämis päätösten ja näihin perustuvien linjausten mukaisesti. Lisäksi tulisi selvittää menetelmä palvelutuottajille kohdentuvaan toiminnan perusrahoitukseen, jonka tulisi tapahtua kansallisesti yhtenevien perusteiden mukaisesti (ns. kapitaatiosopimukset).
- Pääosa tulevista tehokkuushyödyistä tulee kanavoida sote-veron tasoon. Kustannustehokkuuden lisäämiseksi voidaan kehittää esim. palveluiden tehokkuuteen sidottuja kannusteita rahaston ja maakuntien yhteistyöhön.
- Osa sote-rahoista voidaan jakaa kuntiin elinkeinopolitiikkaa tukevana kannusteena sote-palveluita täydentävän palvelutarjonnan kehittämiseen.

KOKONAISVEROASTE EI SAA NOUSTA

Valtion rahoitukseen perustuvaan malliin liittyy veroasteen kiristyminen uusien tehtävien vuoksi. Tästä seuraa, että kunnallisverotusta on kevennettävä vastaavasti. Jos nykyisen sairausvakuutusmaksun korvaava sote-vero olisi esimerkiksi 10 prosenttia, tulisi kunnallisveroja vastaavasti käytännössä alentaa 10 prosenttiyksikköä. Veroaste ei saa nousta, ja verotus ei saisi kiristyä millään sote-alueella.

Kunnallisverojen alentamiseen liittyy riskejä muun muassa kuntien rahoituksen saatavuuden ja sitä kautta elinkelpoisuuden heikkenemisestä. Pitäisi kuitenkin pystyä luotettavasti toteamaan se, että kunnat alentavat verojaan. Verokaton asettaminen kunnallisveroihin merkitsisi, että kuntien oikeutta päättää veroprosenteistaan ja taloudestaan rajoitettaisiin. Tässä on nähty perustuslaillisia ongelmia. Kunnallisveroon liittyy myös monia vähennyksiä: efektiivinen veroaste on vuonna 2015 keskimäärin noin 5 prosenttiyksikköä pienempi kuin nimellinen veroaste. Tämä asettaa uudessa mallissa myös haasteita kuntien rahoituksen riittävyyteen.

Ensisijaista olisi, että kunnissa löydettäisiin ratkaisut veroprosenttien alentamiseen sote-veroa vastaavalla määrällä, jotta verotus ei kiristy uudistuksen yhteydessä. Jos muuta tapaa laskun takaamiseen ei löydetä, toteutukseen tulisi selvittää verokattoa, joka on perusteltavissa kunnilta poistuvilla tehtävillä. Tämä on kuitenkin pidempi tie ja veisi ratkaisut seuraavalle vaalikaudelle. Esim. kiinteistövero-

tuksessa on jo nykyisin ylä- ja alarajat ja myös kunnallisverolle voitaisiin tällöin pohtia vaihteluväliä.

Kuntien omakaan rahoitus ei saisi liiaksi kiristyä, jos ne ovat esimerkiksi kyenneet tuottamaan nykyiset sote-palvelut pienemmällä panostuksella kuin uudessa järjestelmässä. Jos kuntien veroprosentteja alennetaan suoraan kunkin kunnan sote-rahoitusosuutta vastaavasti, alentaminen ei kaikissa kunnissa johda neutraaliin tilanteeseen, vaan voisi merkitä verojen leikkausta niiltäkin osin, jotka on käytetty muiden kuin sote-tehtävien rahoittamiseen.

Osalla kunnista sote-menot vastaavat nykyisin koko kunnallisveron tuottoa, joillakin sote-menot taas katetaan lähes täysin valtionosuuksilla. Kuntien erilaiset tilanteet vaikeuttavat siksi kaavamaisen alennusten toteutusta. Kunnat, joille sote-veroa vastaava kunnallisveron alentaminen tuottaa suurimmat ongelmat, ovat kuitenkin kartoitettavissa ja näille voidaan etsiä ratkaisut. Tämä on perusteltua, koska kunnilla on myös muita kuin sote-tehtäviä.

Kunnallisverotuksen tason laskuun voidaan selvittää ratkaisua valtionosuusjärjestelmästä ja verotulojen tasauksesta kuntien välillä. Kunnat rahoittavat sote-menoja kunnallisveron kautta nykyisin noin 12 miljardilla eurolla. Lisäksi menoja on rahoitettu valtionosuuksilla ja asiakasmaksuilla, ja nettokustannukset ilman päivähoitoa ovat olleet noin 17,2 miljardia euroa.

Kunnat rahoittavat sote-menoja kunnallisveron kautta nykyisin noin 12 miljardilla eurolla.

Kokonaistasolla sote-menojen osuus kuntien budjeteista on nykyisin noin puolet, ja kunnat kattavat omilla veroillaan noin puolet budjeteistaan. Valtionosuus on kokonaistasolla noin 25 prosenttia peruspalvelumenoista ja valtionosuuksien osuus kuntien tuloista noin 17 prosenttia. Yksittäisten kuntien valtionosuusprosentit vaihtelevat kuitenkin yhden ja 60 prosentin välillä. Hallituksen tulee selvittää kunnallisverojen alentamistarpeen vaikutukset valtionosuusjärjestelmään ja kuntien väliseen tasausjärjestelmään tai näitä korvaavaan järjestelmään.

Kuntien kiinteistöjen omistuksiin, vuokraukseen tai muihin siirtoihin pohditaan parhaillaan paikallisia ratkaisuja, jotka voivat vaihdella alueellisesti.

Kuntien haasteena uudistuksen jälkeen voivat olla myös sote-menoista aikanaan kertyneet taseiden alijäämät, joiden kattaminen uudessa verotilanteessa voi olla haaste tulojen muuttuessa. Riittävä taseen alijäämä on eräs kriisikuntakriteeri, ja asia on huomioitava kuntia koskevissa ratkaisuissa näiden elinvoimaan vaikuttavana tekijänä.

Jos ratkaisuja harkitaan vain siirtymäkaudeksi, tulisi määräaikojen olla riittävän pitkiä, esimerkiksi 10–20 vuotta.

Suomen Yrittäjien esitys

- Kuntien tulisi ensisijaisesti itse löytää ratkaisut kunnallisverojen alentamiseen uutta sote-veroa vastaavasti. Veroaste ei saa nousta, eikä verotus saisi kiristyä millään sote-alueella. Tukea ratkaisulle voidaan hakea valtionosuusjärjestelmästä ja verotulojen tasauksesta.
- Kunnallisverolle voidaan selvittää myös vaihteluväliä. Tämä edellyttäisi kuitenkin perustuslain muutosta, mikä voi viivästyttää uudistusta.

4. VAIKUTUKSET JULKISIIN HANKINTOIHIN, KILPAILU- NEUTRALITEETTIIN JA TUKIPALVELUIHIN

Tiivistelmä Suomen Yrittäjien esityksistä	60
Sote-linjaukset ja julkiset hankinnat	62
Sote-linjaukset ja kilpailuneutraliteetti	68
Sote-linjaukset ja tukipalvelut	70

Tässä analysoidaan hallituksen linjausta sote- ja aluehallintouudistuksesta julkisten hankintojen ja kilpailuneutraliteetin näkökulmasta. Lisäksi arvioidaan linjauksia, joiden perusteella tukipalveluita kootaan yhteishallintoalueiden omistamiksi valtakunnallisiksi palveluorganisaatioiksi.

Merkittävintä hallituksen sote-linjauksessa on se, että ”osana uudistusta säädetään valinnanvapauslainsäädäntö, joka mahdollistaa, että käyttäjä

valitsee itse palveluiden julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin tuottajan. Valinnanvapaus toteutetaan pääsääntönä perustasolla ja soveltuvin osin erikoistason sote-palveluissa.”

Tämä tarkoittaa sitä, että useissa sote-palveluissa kansalaiset voivat valita haluamansa palvelutuottajan, mutta lisäksi jää palveluita, joissa tehdään hankintalain mukaisia julkisia hankintoja.

Useissa sote-palveluissa kansalaiset voivat valita haluamansa palvelutuottajan, mutta lisäksi jää palveluita, joissa tehdään hankintalain mukaisia julkisia hankintoja.

TIIVISTELMÄ SUOMEN YRITTÄJIEN ESITYKSISTÄ

1. Kriittinen suhtautuminen yhteishankintayksikön perustamiseen

- Suomen Yrittäjät suhtautuu varauksellisesti yhteishankintayksikön perustamiseen siihen liittyvien keskittymisriskien vuoksi.
- Jos yhteishankintayksikkö perustetaan, sen on keskityttävä maakuntien hankintojen koordinointiin sekä vastattava osaltaan markkinoiden toimivuudesta ja pk-yritysten pääsystä mukaan tarjouskilpailuihin.
- Yllä mainituilla reunaehdoilla voidaan harkita sellaistakin järjestelyä, jossa valtion yhteishankintayksikkö Hansel toimisi esimerkiksi tietyn siirtymäkauden ajan maakuntien yhteishankintayksikkönä.

2. Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tehokkaat keinot valvontaan

- KKV:lle tulee luoda tehokkaat keinot huolehtia kilpailuneutraliteetin toteutumisesta.
- Erityisiä sote-palveluiden tuotantoon soveltuvia valvontakeinoja voivat olla yrityskauppavalvonta sote-palveluihin estämään markkinoiden keskittymistä tai erityinen määräaikainen toimielin, joka arvioi kilpailuneutraliteetin toteutumista.
- Julkisten hankintojen keskittymisen estämiseksi ja pienten yritysten markkinoille pääsyn turvaamiseksi on säädettävä KKV:lle valtuudet valvoa hankintalainsäädännön toteutumista.

3. Tukipalvelut sekä kiinteistöjen ja palveluiden yhtiöittäminen neutraalisti

- Kuntien yhtiöittäessä jo siirtymäaikana sote-palveluita ja niiden toteutukseen tarkoitettuja kiinteistöjä on huolehdittava siitä, että julkiseen yhtiömuotoiseen toimintaan ei ohjaudu laitonta valtiontukea.
- KKV:n resursseja on kohdennettava voimakkaasti kuntien toimenpiteisiin kiinteistöjen ja palveluiden yhtiöittämisestä mahdollisesti aiheutuvien kilpailuongelmien estämiseksi.

YRITTÄJIEN MALLI: HANKINNAT SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUKSESSA

YHTEISHANKINTAYKSIKKÖ

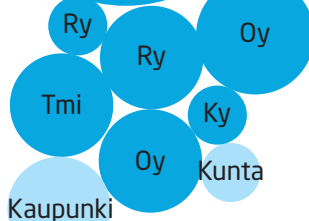
Yhteishankintayksikön tulee keskittyä asiantuntijatehtäviin ja analyyseihin. Sen ei tule tehdä hankintoja maakuntien puolesta.

MAAKUNTA TOTEUTTAA HANKINNAT MUISSA KUIN SOTE-PALVELUISSA

ALUEKEHITTÄMINEN

PALVELUIDEN
MONITUOTTAJAMALLI

YRITYSTEN
KEHITTÄMISPALVELUT

MUUT SOTE-TEHTÄVÄT,
JOTKA EIVÄT SISÄLLY
VALINNANVAPAUDEN PIIRIIN

Hankintojen periaatteet:
avoimuus
tasapuolisuus
syrjimättömyys
suhteellisuus

Hankinnat tulee jakaa osiin,
jotta pk-yrityksillä on aito mahdollisuus
osallistua kilpailutuksiin.

SOTE-PALVELUISSA ASIAKKAALLA ON VALINNANVAPAUS

SOSIAALI- JA
TERVEYSPALVELUT

Valinnanvapauden tulee kattaa kaikki perustason palvelut, joita ovat perusterveydenhuollon ja perustason sosiaalihuollon palvelut.

VALINNANVAPAUDEN KESKEINEN PERIAATE ON,
ETTÄ KANSALAINEN ITSE VALITSEE SOSIAALI- JA
TERVEYSPALVELUJENSA TUOTTAJAN.

ASIAKAS

SOTE-LINJAUKSET JA JULKISET HANKINNAT

Yhteishankintayksikön perustaminen ja perustehtävä

Hallituksen sote-linjauksen kirjaus:

”Itsehallintoalueiden yhteistyölle ja tehokkaalle toiminnalle luodaan puitteet perustamalla itsehallintoalueiden omistama valtakunnallinen yhteishankintayksikkö, jonka tehtävänä on lisäksi laatia asiantuntija-arvioita itsehallintoalueiden oman tuotannon kustannustehokkuudesta suhteessa laatuun ja vaikuttavuuteen. Yhteishankintayksikkö ratkaisee itsehallintoalueiden päättämissä yhteishankinnoissa kilpailutukseen ja hankintaan liittyvät asiat mutta muuten yhteishankintayksikkö antaa asiantuntija-arviointia ja tekee valmistelua kullekin itsehallintoalueelle itsehallintoalueen omaa päätöksentekoa varten. Yhteishankintayksikkö antaa tuotantotapoja koskevat asiantuntija-arvioinnit myös sosiaali- ja terveysministeriölle valtioneuvoston järjestämis päätöksen valmisteluun.”

Linjauksen mukaan yhteishankintayksikkö ”ratkaisee itsehallintoalueiden päättämissä yhteishankinnoissa kilpailutukseen ja hankintaan liittyvät asiat”. Kirjaus viittaa siihen, että yhteishankintayksikkö toimisi kuten tämänhetkiset valtakunnalliset yhteishankintayksiköt eli valtion omistama Hansel Oyj ja Kuntaliiton omistama KL-Kuntahankinnat Oy. Yhteishankintojen toteuttaminen rajoitetaan tosin niihin tapauksiin, joissa maakunnat päättävät yhteishankinnoista.

Suomen Yrittäjät suhtautuu valtakunnallisia yhteishankintoja toteuttavan uuden yhteishankintayksikön perustamiseen erittäin kriittisesti.

Yhteishankintayksikön muut tehtävät

Hallituksen linjauksen mukaan tehtävänä on yhteishankintojen toteuttamisen lisäksi

- laatia asiantuntija-arvioita maakuntien oman tuotannon kustannustehokkuudesta suhteessa laatuun ja vaikuttavuuteen
- antaa asiantuntija-arviointia ja tehdä valmistelua kullekin maakunnalle sen omaa päätöksentekoa varten
- antaa tuotantotapoja koskevat asiantuntija-arvioinnit myös sosiaali- ja terveysministeriölle valtioneuvoston järjestämis päätöksen valmisteluun.

Suomen Yrittäjät katsoo, että yllä mainitut asian-
tuntijatehtävät ovat sopivia yhteishankintayksikölle.
Samalla ne alleviivaavat, kuinka huonosti sille sopisi
varsinainen hankintojen toteuttaminen: kuinka esi-
merkiksi turvataan tarjoajien tasapuolinen kohtelu
tilanteessa, jossa kilpailutuksesta vastaa palveluita
tuottavien maakuntien omistama organisaatio, joka
suorittaa myös tuotannon arviointitehtäviä?

Käytännössä asiantuntijatehtävät voisivat Suomen
Yrittäjien mielestä olla

- hankintayksiköiden osaamisen kehittämistä,
toiminnan koordinoimista ja neuvontaa yhteis-
työssä kaikkien sote-alan palvelutuottajien ja
muiden toimittajien kanssa
- oman tuotannon ja yritysten laatukriteereiden
määrittämistä, oman tuotannon hinnan
laskentaa ja ohjeistamista jne.
- hyvien käytäntöjen ja mallien kokoamista ja
levittämistä
- hankintojen osiin jakamiseen liittyvien
mallien valmistelua
- maakuntien toiminnan arviointia STM:lle
järjestämispäätöksen pohjaksi.

Yhteishankintayksikön organisointi

Valmista mallia tai esitystä yhteishankintayksi-
kön perustamiseksi ei ole toistaiseksi olemassa. On

mahdollista, että perustetaan kokonaan uusi yksikkö
tai hyödynnetään Hanselin taikka KL-Kuntahankin-
nat Oy:n organisaatioita.

Hansel on saadun tiedon mukaan kehittänyt
mallia, jonka mukaan se toimisi hallituksen linjauk-
sessa tarkoitettuna maakuntien yhteishankintayk-
sikkönä tietyn siirtymäkauden, esimerkiksi viiden
vuoden, ajan.

Tässä vaiheessa Hanselin valmisteluun tarjoama
malli vaikuttaa kehityskelpoiselta tarjolla olevista
kolmesta vaihtoehdosta. Näin siinä tapauksessa, että
yhteishankintayksikkö päätetään hallituksen linjauk-
sen perusteella perustaa kriittisestä suhtautumises-
tamme huolimatta.

Mitä Hanseliin tulee, se edustaa sellaista osaa-
mista, jota uudistuksen toteutuksessa kiistatta tar-
vitaan. Hanselin tämänhetkisten 75 puitejärjestelyn
arvo on 715 miljoonaa euroa. Niissä on mukana 370
toimittajaa ja 2 800 alihankkijaa. Suuntaa antavasti
on arvioitu, että maakuntien hankintojen vuosivo-
lyymi voisi olla noin 18 miljardia euroa. Näistä var-
sinaisiksi yhteishankinnoiksi voisi soveltua arviolta
korkeintaan 1 miljardin euron hankinnat, kun siis
17 miljardin hankinnat tehtäisiin jatkossakin alueilla,
niille perustettavien hankintayksiköiden toimesta.

Suomen Yrittäjien painotuksia

Suomen Yrittäjät on vastustanut valtakunnallisten yhteishankintayksiköiden perustamista ja erityisesti velvollisuutta keskittää hankintojen suorittaminen niiden tehtäväksi.

Kuntalain uudistamisen yhteydessä onnistuimme torjumaan ehdotukset kuntien hankintojen laajasta keskittämisestä valtakunnalliselle yhteishankintayksikölle. Nyt tehdyssä linjauksessa on samankaltaisia riskejä kuin aiemmissakin hankintojen keskittämistä merkitsevissä ehdotuksissa.

Hankintojen keskittämiseen liittyy seuraavia riskejä:

- Liian suuret hankinnat jäävät pk-yritysten ulottumattomiin.
- Hankintojen hinnat kohoavat ja laatu kärsii, innovatiivisuus vähenee.
- Alihankintaketjuissa sopimusohjaus on helposti puutteellista, alihankkijoiden asema usein alisteinen ja myös vastuullisuus asiakkaita kohtaan vähäisempää.

Suoraviivaisin tapa eliminoida keskittymisriskiä on se, että valtakunnallista yhteishankintayksikköä ei perusteta. Vaihtoehto ei kuitenkaan liene realisti-

nen eikä välttämättä edes kaikilta osin tarkoituksenmukainen. Hankintaosaamisen parantaminen edellyttää sitä, että hankintoja aletaan koordinoida, johdtaa ja seurata keskitetystikin.

Yhteishankintayksikön perustamisesta aiheutuvien selvien keskittymisriskien johdosta olisi järkevintä, että yhteishankintayksikkö toteuttaa varsinaisia hankintoja vain poikkeuksellisesti. Yksikön tulee keskittyä hallituksen linjauksissa mainittuihin koordinaatio- ja analyysitehtäviin.

Valtakunnallisina yhteishankintoina voitaisiin hoitaa korkeintaan seuraavan tyyppisiä hankintoja. Niitäkin toteutettaessa pitää aina huolehtia siitä, että pk-yritykset pääsevät tasapuolisesti mukaan tarjoamaan omia tuotteitaan ja palveluitaan. Ajateltavissa olevia tehtäviä ovat

- erityisen laajat, monimutkaiset ja kalliit terveyspalveluhankinnat sekä suuret infrastruktuuriin liittyvät laitehankinnat
- maakuntien tarvitsemat sellaiset bulkkituotteet, joiden osalta ei ole hyödynnettävissä paikallista ja alueellista tarjontaa ja joiden hankinnassa on perusteltua tavoitella mittakaavaetuja. Tällöin siis yhteisiä hankintoja on tarpeen toteuttaa vain siltä osin kuin niillä on saatavissa riidattomia volyymi-, synergia- tai osaamisetuja ilman, että samalla heikennetään markkinoiden toimivuutta.

Muita näkökohtia julkisista hankinnoista

Julkisilla hankinnoilla ja sote-linjauksilla on muitakin rajapintoja kuin yhteishankintayksiköiden perustaminen. Tällaisia kysymyksiä ovat muun muassa

- valinnanvapausjärjestelmän suhde julkisiin hankintoihin
- maakuntien välisen yhteistoiminnan luonne hankintalainsäädännön näkökulmasta.

Pienten palvelutuottajien kannalta on selvää, että suoriin asiakasvalintoihin perustuvat sote-palveluiden markkinat ovat parempi vaihtoehto kuin maakuntien kilpailutuksiin perustuvat markkinat. Näin ollen lähtökohtana pidetään, että valinnanvapaus toteutetaan mahdollisimman puhtaana ja

mahdollisimman laajana siten, että asiakasvalinta on pääsääntöinen tapa valita palvelutuottaja aina, kun se on mahdollista. Muissa tilanteissa palveluiden kilpailutukset hoidetaan siten, että voidaan varmistaa pk-yritysten pääsy markkinoille hallituksen linjauksen mukaisesti.

Hallituksen linjauksissa kannustetaan maakuntia keskinäiseen yhteistyöhön. Yhteistyölle on perusteensa, mutta sen kannustaminen ei saa merkitä julkisen palvelutuotannon alan laajentumista. Markkinaehtoiselle palvelutuotannolle tulee aina antaa mahdollisuus palveluiden tuottamiseen silloin, kun maakunnat harkitsevat palveluiden hankkimista toiselta maakunnalta. Toisin sanoen maakuntien välisiä hankintoja ei tule sulkea hankintalain soveltamisen ulkopuolelle.

Julkisilla hankinnoilla ja sote-linjauksilla
on muitakin rajapintoja kuin
yhteishankintayksiköiden
perustaminen.

Suomen Yrittäjien esitys: yhteenveto yhteishankintayksikköä koskevasta valmistelusta

- Suomen Yrittäjät suhtautuu erittäin kriittisesti yhteishankintayksikön perustamiseen.
- Jos yhteishankintayksikkö perustetaan, yksikön tulee keskittyä erityisesti asiantuntijatehtävien hoitamiseen.
- Varsinaisten yhteishankintojen toteuttamisen täytyy olla poikkeuksellista verrattuna maakuntien toteuttamiin hankintoihin, eikä niitä tule tehdä silloin, kun voidaan hyödyntää paikallista ja alueellista tarjontaa.
- Yhteishankintayksiköksi voidaan harkita Hansel Oyj:tä siirtymäajaksi, jonka jälkeen toiminto siirtyisi maakuntien omistukseen.
- Tällöinkin tulee yhteishankintayksikölle asettaa erityisiä yritysvaikutuksiin ja aluekehitykseen liittyviä velvoitteita. Sellaisena voidaan harkita lakiin kirjattavaa velvoitetta jakaa hankinnat osiin, jotta pk-yritykset pääsevät mukaan kilpailuihin.
- Kaikissa eri vaihtoehdoissa on varmistettava, että yhteishankintayksikön toiminta ja hankintojen muu ohjaaminen edistävät pk-yritysten pääsyä markkinoille. Tämä edellyttää muun muassa sitä, että KKV:lle annetaan uudeksi tehtäväksi julkisten hankintojen lainsäädännön viranomaisvalvonta.

SOTE-LINJAUKSET JA KILPAILUNEUTRALITEETTI

Hallituksen linjaukset ja niiden arviointi

Hallituksen linjauksessa on seuraava keskeinen kirjaus sote-uudistuksesta ja kilpailusta sekä pk-yritysten asemasta markkinoilla:

”Lainvalmistelussa ja sote-uudistuksen alueellisessa toteutuksessa huolehditaan kilpailun toimivuudesta ja monipuolisesta sote-palveluiden tarjonnasta. Kuluttaja- ja kilpailuvirasto valvoo kilpailun toteutumista sote-palveluiden markkinoilla ja sen osana myös pk-yritysten toimintamahdollisuuksia. Valmistelussa luodaan menettelyt ja edellytykset, joilla turvataan uusien toimijoiden sekä pienten ja keski suurten yritysten mahdollisuudet tarjota palveluita. Itsehallintoalueiden tulee ottaa tuotantoa järjestäessään huomioon alueelliset erityisolosuhteet ja siinä nykyisin toimivaksi osoittautuneet, integroituja palveluita tarjoavat toimintamallit ja -yksiköt. Tavoitteena on hyödyntää kilpailun antamia mahdollisuuksia siltä osin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tuotannossa on edellytyksiä eri palveluntarjoajien kilpailulle.”

Yllä siteeratun kirjauksen lisäksi hallituksen linjauksessa on lukuisia muitakin mainintoja monipuolisesta tuotantorakenteesta ja kilpailun hyödyntämisestä. Linjauksessa asetetaan tavoitteeksi, että hallitus ”laajentaa sosiaali- ja terveydenhuollon tuotannon monipuolisuutta”.

Markkinoiden toimivuuden, kilpailun ja pk-yritysten toimintamahdollisuuksien näkökulmasta on keskeistä, kuinka uudistukseen sisältyvä asiakkaiden valinnanvapaus toteutetaan. Hallituksen linjaukset ovat myönteisiä tuotannon monipuolisuuden lisäämiselle. Keinoja tähän ovat valinnanvapauden toteuttamisen ohessa muun muassa sote-järjestämis päätöksiin sisällytettävät linjaukset tuotantorakenteista ja eri tuotantotapojen hyödyntämisestä sekä julkisten ja yksityisten palveluiden kustannusten, kustannustehokkuuden ja laadun järjestelmällinen vertailu.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston rooli ja pk-yritysten asema markkinoilla

Hallituksen sote-linjauksen mukaan KKV:n tehtäväksi tulee valvoa kilpailun toteutumista sote-markkinoilla. Osana tätä tehtävää KKV:n tulee valvoa pk-yritysten toimintamahdollisuuksia. Valmistelussa on luotava menettelyt ja edellytykset, joilla turvataan uusien toimijoiden ja pk-yritysten mahdollisuudet tarjota palveluita.

Saatujen tietojen mukaan KKV on valmistelussa STM:lle esitystä siitä, kuinka yllä kuvatut linjaukset voidaan toteuttaa. Asiaa selvitetään kansainvälisten esimerkkien valossa. Erityistä huomiota kiinnitetään Ison-Britannian, Hollannin ja Ruotsin järjestelmiin.

Suomen nykyinen sääntelyjärjestelmä ja sen muutostarpeet sote-kokonaisuudessa

Vuonna 2013 luodut kilpailuneutraliteettisäännöt ovat luonteva lähtökohta sen pohtimiseksi, kuinka KKV voi hoitaa sille määriteltä tehtävää eli valvoa kilpailua sote-palveluiden markkinoilla. Erityisen tärkeää on, että hallituksen nyt tekemän nimenomaisen linjauksen perusteella KKV:n on valvottava pk-yritysten toimintamahdollisuuksia. Näin ollen kyse ei voi olla pelkästään yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan tasapuolisuuden turvaamisesta, vaan pidemmälle menevästä pk-yritysten aseman turvaamisesta palvelumarkkinoilla.

Sote-uudistuksen yhteydessä on otettava kantaa KKV:n nykyresurssien riittävyyteen ja valvonnassa

käytössä olevien keinojen tarkoituksenmukaisuuteen sekä tehokkuuteen.

Jo ennen kuin sote-uudistus tulee voimaan, on odotettavissa, että kunnat yhtiöittävät palvelutoimintaa ja saavat samalla aikaan uusia neutraliteettiongelmia. Tilanne muuttuu olennaisesti, kun kiinteä yhteys palveluita järjestävien maakuntien ja kuntien välillä katkeaa: maakunnat eivät voi hankkia palveluita kunnilta niitä kilpailuttamatta ja siinä vaiheessa eri palvelutuottajaryhmät ovat lähtökohtaisesti samalla viivalla.

Julkinen sektori pyrkii säilyttämään vahvan roolin palvelutuotannossa. Kun toimintaa myös yhtiötetään, on valvonnalla päästävä paneutumaan riittävän syvällisesti kysymykseen julkisen tuotannon todellisesta kustannuksesta. Samalla on järjestettävä valvonta, joka takaa, ettei julkiseen yhtiömuotoiseen tuotantoon ohjaudu laitonta valtiontukea.

Suomen Yrittäjien esitys: keinoja, joilla KKV voi edistää pk-yritysten pääsyä markkinoille ja markkinoiden toimintaa

- Vahvistetaan KKV:n kilpailuneutraliteetin valvontaan osoitettuja resursseja.
- Säädetään KKV:n tehtäväksi myös julkisten hankintojen lainsäädännön toteutumisen valvonta.
- Harkitaan erityistä fuusio- eli yrityskauppa- ja sote-palveluissa, tavoitteena estää liian isojen yrityskeskittymien syntyminen.
- Asetetaan määräaikainen toimitusarvioimaan kilpailuneutraliteetin toteutumista.

SOTE-LINJAUKSET JA TUKIPALVELUT

Hallituksen linjaus

Hallituksen linjauksessa on seuraava kirjaus tukipalveluista:

”Lisäksi itsehallintoalueille perustetaan niiden omistuksessa olevat, yhteiset valtakunnalliset toimitilapalvelut, henkilöstö-, talous- ja tietohallinto- ja ICT-palvelut, tutkimuksen koordinaatiopalvelut ja mahdolliset yhteiset laiteinfrastruktuuripalvelut. Itsehallintoalueiden yhteisen valtakunnallisen tietohallinto- ja ICT-palvelun tärkeänä käytännön tehtävänä toteuttaa tiedon integraatiolle ja palveluiden sujuvuudelle tarvittava yhtenäinen ICT-alusta.”

Linjauksen alustavaa arviointia

Linjauksen perusteella toteutettavasta valmistelusta vastaa erityisesti Omaisuusjärjestelyt-ryhmä. Sen tehtävänä on määritellä kuntien ja kuntayhtymien omistaman ja käyttämän omaisuuden, yhtiöitettyjen toimintojen, tukitoimintojen, sopimusten sekä investointien osalta tehtävät järjestelyt uudistuksessa. Ryhmän puheenjohtaja on VM:n hallintojohtaja Helena Tarkka.

Maakunnille siirtyy merkittäviä omaisuuseriä niin kunnilta kuin sairaanhoitopiireiltäkin. Sairaanhoitopiirien omaisuus siirtyy sellaisenaan, kun taas kuntien osalta omaisuussirrot tapahtuvat toiminnan mukaan. Toisin sanoen siirtyviin toimintoihin liittyvä omaisuus siirtyy maakunnille.

Kunnat ovat jo käynnistäneet toimitilojen yhtiöittämisiä osana valmistautumistaan sote-uudistukseen. Kiinteistöjen omistus, tilojen hinnoittelu ja niiden hyödyntäminen jatkossa lukeutuvat taloudellisesti merkittävimpiin valmistelun yhteydessä ratkaistaviin kysymyksiin.

Saadun tiedon mukaan valmistelun johtavana periaatteena on, että kaikkia kuntia tulee kohdella tasapuolisesti. Sen mukaisesti on mahdollista, että erilaisia kuntien omaisuusjärjestelyitä pyritään rajoittamaan sikäli kuin ne johtaisivat siihen, että tasapuolinen kohtelu ei pääse toteutumaan.

Suomen Yrittäjien esitys

- Kiinteistöihin ja palvelutuotantoon kohdistuvat yhtiöittämiset ja muut toimenpiteet on toteutettava niin, että ne eivät pääse johtamaan palvelutuotannon rakenteiden vääristymiseen. On huolehdittava siitä, että julkiselle sektorille ei synny epäoikeutettuja rakenteellisia kilpailuetuja yhtiöittämisten tuloksena.
- KKV:n valvontatoimenpiteet on ulotettava sote-uudistuksen yhteydessä toteutettaviin omaisuusjärjestelyihin kilpailuongelmien estämiseksi.
- Tukipalveluiden keskittämiseen liittyvät pitkälti samat näkökohdat kuin julkisiin hankintoihin ja kilpailuneutraliteettiin. Asiantuntemuksen keskitetty kokoaminen voi olla perusteltua, mutta se ei saa samalla merkitä esimerkiksi julkisten hankintojen keskittymistä.

5. VAALIT JA VAIKUTTAMINEN - EDUSTUKSELLISUUS VARMISTETTAVA

Hallituksen linjauksen myötä julkista sektoria edustavat 1.1.2019 alkaen valtio, maakunnat ja kunnat.

Maakunnan ylintä päätösvaltaa käyttää suoralla vaalilla valittu valtuusto, kuten kunnassa kunnanvaltuusto ja valtion tasolla eduskunta. Vaalien ajankohta ja menettely ovat vielä ratkaisematta, mutta on tärkeää, että alueille muodostetaan edustuksellinen valmistelua ohjaava toimivaltainen toimielin.

Tulevien alueiden monialaisuuden ja poliittisen ohjauksen turvaamiseksi niille on saatava edustuksellinen toimielin riittävän ajoissa ennen niiden aloittamista.

Alueiden vaalit on järjestettävä samanaikaisesti kuntavaalien kanssa.

Suomen Yrittäjien ja sen organisaation eri osien, erityisesti paikallisyhdistysten, kannalta on ollut tärkeää vaikuttaa myös kuntavaaleissa.

VAALIT

Esillä on ollut, että ensimmäiset aluevaalit järjestettäisiin joko 2017 tai vasta vuonna 2018 presidentinvaalien yhteydessä. Kuntavaalien ajankohtaa on siirretty niin, että nykyisten valtuustojen toimikausi kestää tavallista pidempään, ja seuraavat kuntavaalit pidettäisiin sunnuntaina 9.4.2017.

Tarkoituksenmukaisinta olisi kuitenkin järjestää alueen ja kuntien vaalit yhtä aikaa. Harvalla organisaatiolla on resursseja olla mukana useissa vaaleissa samana vuonna. Tällä taas on merkitystä kansalaisten osallistamisen, mielenkiinnon ja äänestysaktiivisuuden kannalta.

Nivelvaiheessa tarvitaan edustuksellista ohjausta

Hallituksen linjauksessa sosiaali- ja terveystalouden uudistuksesta todetaan, että *”Itsehallintoalueen tulee ennen palveluiden tuottamista itse vertailla oman palvelutuotannon tehokkuutta ja mahdollisuuksia hyödyntää yksityisen ja kolmannen sektorin tuotantoa sekä mahdollisuuksia järjestää palvelutuotanto yhteistyössä muiden itsehallintoalueiden kanssa.”*

Tämä on merkittävä kirjaus: alueita veloitetaan jo ennen palveluiden tuottamista itse vertailemaan palvelutuotannon tapoja. Toteutuakseen tämä vaatii poliittista ohjausta jo nivelvaiheessa ennen kuin maakunnat aloittavat 1.1.2019.

Eri arvioiden mukaan maakuntavaalit onnistuvat aikaisintaan syksyllä 2017 tai vaihtoehtoisesti 2018 presidentinvaalien yhteydessä. Keskeinen perustelu on ollut, että jos maakuntia koskevat lait eivät ole eduskunnassa hyväksyttyinä, ei voi myöskään pitää vaaleja maakunnissa – kun ei ole vahvistettuja tehtäviä. Kansalaiset eivät tiedä mistä äänestävät.

Sama koskee käänteisesti myös kuntavaaleja. Jos eduskunnassa on jo käsitellyssä lakiesitykset, jotka merkittävästi muuttavat kuntien tehtäviä, mistä kansalaiset silloin äänestävät? Valitsevat siis valtuutettuja joiden tehtäväkenttä muuttuu merkittävästi heti valinnan jälkeen?

Kunta on ollut tähän asti yrityksen tärkein ja lähin hallinnollinen viitekehys – lähes kaikki kunnissa tehtävät päätökset vaikuttavat yritysten toimintaedellytyksiin ja toimintaympäristöön. Tästä johtuen Suomen Yrittäjien ja sen organisaation eri osien, erityisesti paikallisyhdistysten, kannalta on ollut tärkeää vaikuttaa myös kuntavaaleissa. Tällä on ollut merkitystä järjestön vaikuttamistyön onnistumisessa: esimerkiksi vuoden 2012 kuntavaaleissa valittiin ennätysmäärä yrittäjävaltuutettuja, yli 2 000 (21,3 prosenttia kaikista valituista).

Yrittäjäjärjestö mukana valmistelusta päätöksentekoon

Maakunnista muodostuu merkittäviä toimijoita kaikin toimialojen yrittäjille. Päätöksenteossa ja tulevaisissa toimitelmissä on tärkeä varmistaa yrittäjien edustus, jotta alueen ja sen elinkeinojen kehittäminen voidaan ottaa huomioon jo valmisteluvaiheessa.

Sekä valmisteluorganisaatioita että maakuntia muodostettaessa on ehdottomasti varmistettava, että organisaation eri tasoilla ylin johto mukaan lukien on vahva liiketaloudellinen osaaminen ja yrittäjyyden tuntemus.

Valtionhallinnon valmistelussa on piirteitä, jossa valmistelu keskittyy vain sosiaali- ja terveyspalveluihin. Kuntiin toimitettiin 7.12.2015 päivätty sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön kirje, jossa kehoitetaan väliaikaisorganisaatioiden perustamiseen seuraavasti:

- On suositeltavaa, että maaliskuussa 2016 tulevilla itsehallintoalueilla, jotka muodostetaan maakuntajaon pohjalta, pidettäisiin kuntien ja kuntayhtymien yhteiskokoukset tai neuvottelut, joissa suunnitellaan ja sovitaan siitä, miten alueella yhdessä tehdään toiminnallista kehittämistyötä sote-uudistukseen valmistautumiseksi ja sen tavoitteiden toteuttamiseksi. Kokouksissa ja jatkotyössä on tärkeää olla mukana kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ja toimijoiden asiantuntemus.

- Alueilla voidaan jatkaa ja on suositeltavaa tehdä oma-aloitteista sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnallista kehittämistä ilman, että odotetaan valtioneuvoston järjestämän muutostuen käynnistymistä ja erityisesti itsehallintoalueen toimintaa käynnistävää väliaikaishallintoa.

Vaikka sote-osio on taloudellisestikin uudistuksen merkittävin kokonaisuus, tulisi kaikessa valmistelussa huomioida myös maakunnille aiotut muut tehtävät.

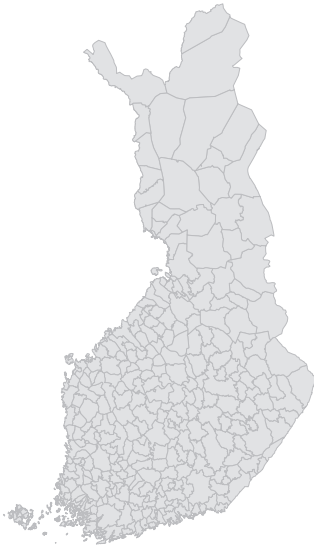
Kunnille toimitetussa kirjeessä kehoitetaan ”Kokouksissa ja jatkotyössä on tärkeää olla mukana kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ja toimijoiden asiantuntemus.”

Suomen Yrittäjien organisaatio (valtakunnallinen keskusjärjestö, aluejärjestöt, toimialajärjestöt ja paikallisyhdistykset) edustaa parhaalla mahdollisella tavalla tuota asiantuntemusta.

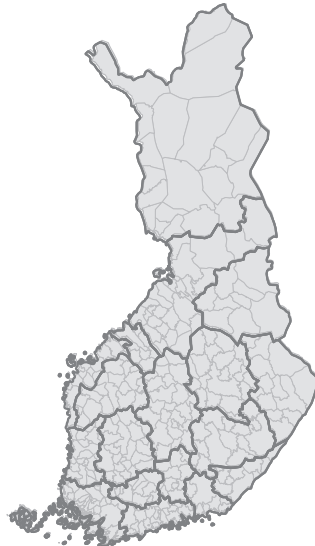
Uudistusten valmistelussa pitää hyödyntää kaikki olemassa oleva osaaminen ja huomioida uudistusten vaikutukset myös alueiden elinvoimaan ja yrityksiin. Suomen Yrittäjät on kehottanut aluejärjestöjään tarjoutumaan mukaan alueellisiin toimitelmiin ja näin on useimmilla alueilla tapahtunut, hieman vaihdellen.

Hallinnolliset alueet ovat keskenään erikokoisia

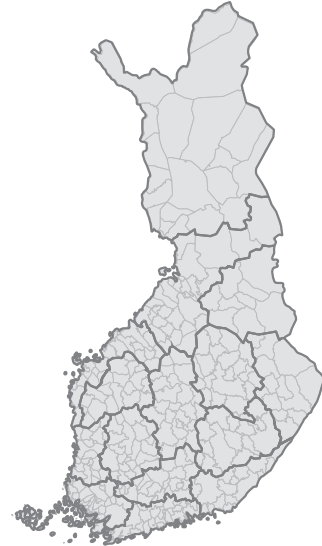
313 kuntaa

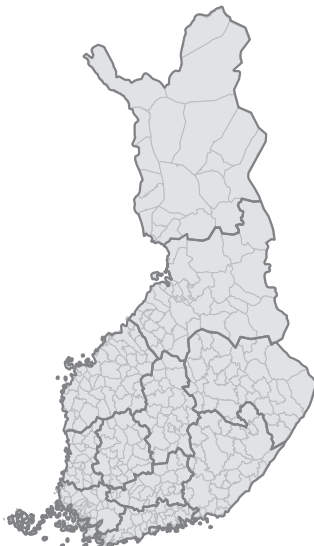
18 + 1 maakunnan liittoa

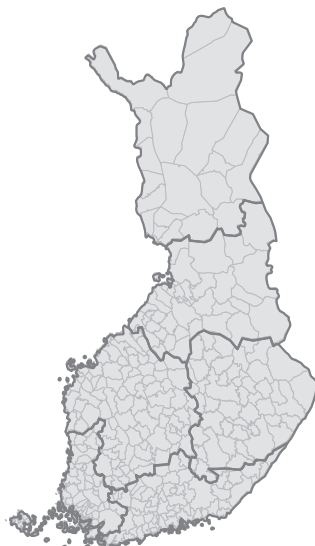
15 ELY-keskusta

13 vaalipiiriä

6 aluehallintovirastoa

313 kuntaa,
18 + 1 maakunnanliittoa,
15 ELY-keskusta,
13 vaalipiiriä ja
6 aluehallintovirastoa.

Tulevaisuuden aluekehittämisen
tulee irtaantua maantieteellisesti
rajatuista alueista.

Suomen Yrittäjien esitys

- Ensisijaisesti on löydettävä keino järjestää maakuntavaalit kuntavaalien yhteydessä. Tarvittaessa tämä edellyttää kuntavaalien siirtämistä syksylle 2017.
- Suomen Yrittäjät esittää, että kunkin alueen valmisteluorganisaatioon kutsutaan mukaan alueen yrittäjäjärjestön edustaja.
- Alueellisissa valmisteluelimissä kiinnitetään huomiota enemmän elinvoimatekijöihin ja yrityspalveluihin.

LYHENTEET JA TERMIT

Suomen Yrittäjien näkemyksiä kunta- ja aluepolitiikasta löytyy osoitteesta www.yrittajat.fi ja valinnanvapaudesta osoitteesta www.valitsevapaasti.fi

Hallituksen sivusto sote- ja aluehallintouudistuksesta on osoitteessa <http://alueuudistus.fi/etusivu>

Uudistuksesta käytetään useita eri ilmaisuja, kuten esimerkiksi sote- ja maakuntauudistus.

Elinkeinopolitiikka

Elinkeinopolitiikalla tarkoitetaan sellaisia julkisen sektorin toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on luoda toimintaympäristö, joka edistää yritysten syntymistä, toimintaa, kasvua sekä kilpailukykyä ja työllisyyttä.

Elinvoimapolitiikka

Elinvoimapolitiikalla tarkoitetaan sellaisia päätöksiä ja toimenpiteitä, joilla kehitetään kaupungin tai kunnan elinvoimaa lisääviä tekijöitä. Etsimällä paikallisia ja alueellisia talouskasvun vetureita, kehittämällä edellytyksiä ja tukemalla innovaatiokykyä, jotka vahvistavat yritysten uusiutumista ja kilpailukykyä, vahvistetaan yritysten ja sitä kautta kaupungin, kunnan tai alueen elinvoimaisuutta. Tähän tarvitaan myös monimuotoista täydennyskoulutusta, energiatehokkaita kiinteistöratkaisuja, rohkeita investointeja sekä maankäytön ja infran kehittämistä.

Maakunta

Maakunta voi tarkoittaa Suomessa 1900-luvulla muodostuneita nykymaakuntia tai historiallisia maakuntia. Nykymaakuntien rajat olivat epävirallisia ja osin rajoiltaan epäselviä, kunnes vuoden 1994 aluehallintouudistuksen yhteydessä yhdistettiin aiemmat maakuntaliitot ja seutukaavaliitot.

Itsehallintoalue

Nimi, jota on myös käytetty alueista uudistuksen yhteydessä. Kotimaisten kielten keskus Kotus suosittaa tulevien itsehallintoalueiden yleisnimeksi maakuntaa. Kotus toteaa sosiaali- ja terveysministeriölle antamassaan lausunnossa, että sana ”maakunta” on entuudestaan tuttu ja ymmärrettävä.

Maakuntauudistus

Maakuntauudistuksella tarkoitetaan aluehallinnon uudistusta, jonka tavoitteena on sovittaa yhteen valtion aluehallinto ja maakuntahallinto sekä yksinkertaistaa julkisen aluehallinnon järjestämistä (valtio, alueet ja kunnat). Hallitusohjelman mukaan ensisijaisena ratkaisuna on toimintojen keskittäminen tehtäviltään ja toimivallaltaan selkeille maakunnille.

Monituottajamalli

Sosiaali- ja terveystalvuluilla on monta tuottajaa: esimerkiksi yritykset, julkisen sektorin palveluntuottajat, järjestöt ja säätiöt. Suomen Yrittäjien tavoite on ollut pitkään monituottajamalli, jossa suomalaiset voivat itse valita palveluntuottajan.

Palveluseteli

Palvelusetelin perusidea on se, että asiakas voi sen avulla itse valita sote-palvelupisteensä. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjä antaa asiakkaalle palvelusetelin, jolla asiakas voi ostaa tarvitsemansa palvelun hyväksytyiltä palveluntuottajilta. Palvelusetelin tarkoituksena on lisätä asiakkaan ja potilaan valinnanmahdollisuuksia, parantaa palvelujen saatavuutta ja edistää kuntien sosiaali- ja terveystoimen sekä elinkeinotoimen ja yksityisten palvelujen tuottajien yhteistyötä.

Sote

Sote on lyhenne sanoista sosiaali- ja terveyspalvelut, joita ovat perustason sosiaali- ja terveyspalvelut sekä erikoistason sosiaali- ja terveyspalvelut.

Järjestäjä

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjä vastaa palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta.

Tuottaja

Sosiaali- ja terveyspalveluja tuottajilla tarkoitetaan järjestäjän hyväksymiä tuottajia: esimerkiksi julkisen sektorin palveluntuottajia, yrityksiä, järjestöjä ja säätiöitä.

Kapitaatioperusteinen rahoitus

Kapitaatioperusteisella rahoituksella tarkoitetaan asiakasmäärään perustuvaa rahoitusta, jossa voidaan ottaa huomioon myös asiakkaiden ikä ja sairastavuus.

Valinnanvapaus

Valinnanvapaudella tarkoitetaan sitä, että ihminen voi valita itselleen sopivimman sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajan. Malli edellyttää, että ”raha seuraa asiakasta”.

Valinnanvapauslainsäädäntö

Osana sote-uudistusta säädetään valinnanvapauslainsäädäntö. Lain tarkoitus on mahdollistaa, että jokainen voi itse valita, käyttääkö julkisen, yksityisen vai kolmannen sektorin tuottamia palveluita. Valinnanvapaus on hallituksen linjauksen (marraskuu 2015) mukaisesti pääsääntö perustason sosiaali- ja terveyspalveluista. Erikoistason sosiaali- ja terveyspalveluissa sitä käytetään soveltuvin osin.

Kuntastrategia

Kuntalain mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen 3) kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetty palvelutavoitteet 4) omistajapolitiikka 5) henkilöstöpolitiikka 6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen. Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. 1.5.2015 voimaan tulleen kuntalain kuntastrategiaa koskevaa säännöstä sovelletaan vasta seuraavan vaalikauden alusta 1.6.2017 lukien.

PK-YRITYKSET TYÖLLISTÄVÄT

Suomalaiset yritykset työllistäjinä

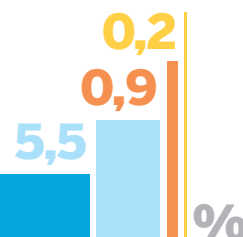
Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2014 Suomessa toimi 282 958 yritystä. Pienten ja keskisuurten, eli alle 250 työntekijää työllistävien, yritysten osuus näistä yrityksistä on 99,8 prosenttia. Alle 10 henkilöä työllistävien mikroyritysten osuus näistä oli 93,4 prosenttia. Pienten ja keskisuurten yritysten osuus kaikista yrityksistä on pysynyt pitkään samalla tasolla.

Työpaikat syntyvät pk-yrityksiin

Kun tarkastellaan työllisyyden kasvua yrityskoko-
luokittain, on nähtävissä selkeä trendi: uudet työpaikat syntyvät pääosin pk-yrityksiin. Työntekijöiden määrä on lisääntynyt eniten pienissä ja keskisuurissa yrityksissä vuosina 2001–2012 tarkasteltuna. Keskeinen syy tälle kehitykselle on ollut elinkeino- ja tuotantorakenteen muutos. Suuremmat yksiköt keskittyvät entistä enemmän ydinosaamiseensa, ja yhä suurempi osa toiminnoista tehdään pienemmissä, yrityksen ulkopuolisissa yksiköissä. Lisäksi lisääntyvän kysynnän myötä syntyy paljon pieniä palvelualojen yrityksiä.

YRITYSTEN MÄÄRÄ KOKOLUOKITTAIN

YRITYKSEN KOKO	YRITYSTEN MÄÄRÄ	%
■ Mikroyritykset (1–9 hlöä)	264 234	93,4
■ Pienyritykset (10–49 hlöä)	15 608	5,5
■ Keskisuuret yritykset (50–249 hlöä)	2 535	0,9
■ Suuryritykset (250– hlöä)	581	0,2

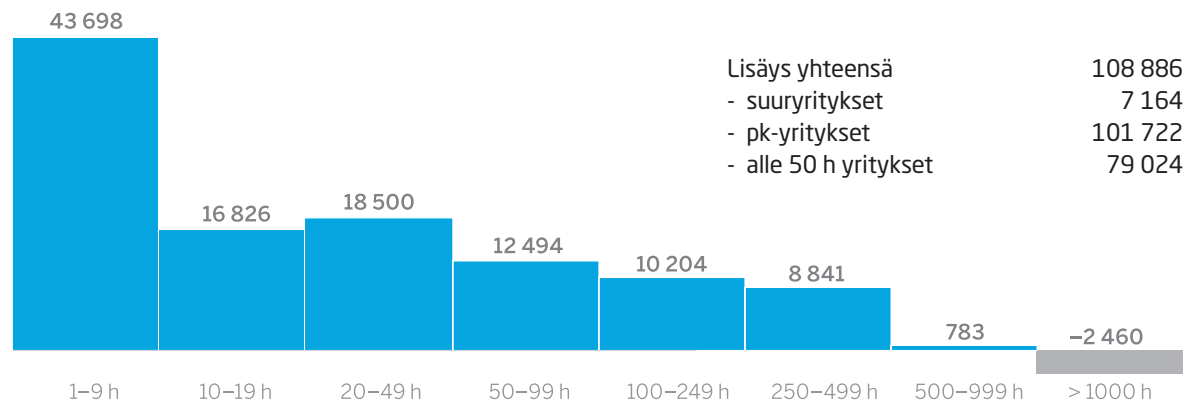

YRITYSTEN HENKILÖSTÖ KOKOLUOKITTAIN

YRITYKSEN KOKO	HENKILÖÄ	%
■ Mikroyritykset (1–9 hlöä)	346 382	25
■ Pienyritykset (10–49 hlöä)	301 857	22
■ Keskisuuret yritykset (50–249 hlöä)	247 058	18
■ Suuryritykset (250– hlöä)	481 703	35

YRITYSTEN HENKILÖSTÖMÄÄRÄN MUUTOS

KUNNAT & YRITTÄJYYS

Edunvalvonta

Vaikutamme siihen, että kunnat kiinnittävät huomiota yrittäjien toimintaedellytyksiin. Edustamme yrittäjiä mm. ministeriöiden eri työryhmissä.

Koulutus ja tuki

Aluejärjestöjen ja Suomen Yrittäjien asiantuntijat ovat käytävissä asiantuntijoina kuntien ja yrittäjäyhdistysten tilaisuuksissa.

Kunnallisjohton seminaari

Kunta-alan huippuseminaari kokoaa yhteen lähes tuhat kuntapäättäjä ja yrittäjävaikuttajaa. www.kunnallisjohto.fi

www.yrittajat.fi/kunta

Tietoa ja työkaluja elinkeinopolitiikan ja kunnan elinvoimaisuuden kehittämiseen.

Kuntavaikuttaja-uutiskirje

Elinkeino- ja politiikan sekä yrittäjien ja kuntien yhteistyön ajankohtaiskatsaus. Lähetetään kuusi kertaa vuodessa.

www.yritysporssi.fi

Kauppapaikka yritysten myyjille ja ostajille.

Omistajanvaihdos-uutiskirje

Ajankohtaista tietoa omistajanvaihdosten parissa työskenteleville.

www.valitsevapaasti.fi

Mitä tarkoittaa sosiaali- ja terveyspalvelujen valinnanvapaus? Miten se vaikuttaa suomalaisen ja yrittäjän arkeen? Lue tiiviit vastaukset ja tutustu tutkimuksiin.

www.kunnallisjohto.fi

SUOMEN YRITTÄJÄT

20 aluejärjestöä *

yli **400** paikallisyhdistystä

62 toimialajärjestöä

115 000 jäsenyritystä

yli **1 300** jäsentä kuntien valtuustoissa

yli **4 000** luottamushenkilöä

Katso yhteystiedot
www.yrittajat.fi

Julkaisija: Suomen Yrittäjät
PL 999, 00101 HELSINKI
puhelin 09 229 221

Julkaisun ulkoasu ja taitto: graafinen suunnittelija Lea Hult, Suomen Yrittäjät

Painopaikka: Eura Print Oy, Eura 2016

Suomen Yrittäjät on jäsenmäärältään elinkeinoelämän suurin, yli 115 000 yrityksen keskusjärjestö, joka ajaa Suomen pienten ja keski suurten yritysten asiaa. Haluamme rakentaa Suomeen parhaat yrittäjyyden olosuhteet. Tehtävämme on tuoda yhteiskunnan päätöksentekoon yrittäjyyšnäkökulma, tarjota yrittäjille ainutlaatuinen verkosto sekä toimia yrittäjien tukena.

Jäsenyrityksistämme noin puolet on yksinyrittäjiä ja puolet työnantajayrittäjiä. He työllistävät yli puoli miljoonaa henkilöä. Yrittäjäjärjestön toiminta rakentuu 400 paikallisyhdistyksestä, 20 aluejärjestöstä ja 62 toimialajärjestöstä. Järjestön oman toiminnan lähtökohtana ovat rohkeus, uusiutumiskyky ja luotettavuus.

